

Zondagsschoolboekje

Titel: Saskia's vlucht

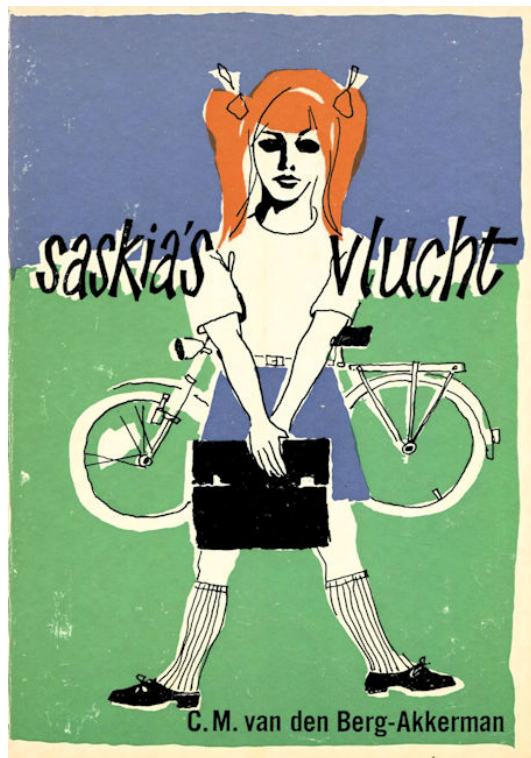
Auteur: C.M. van den Berg-Akkerman

Illustrator:

Uitgever: W.D. Meinema N.V., Delft

Druk: 3

Jaar van uitgave: 1980

Saskia's vlucht

Derde druk

Geïllustreerd door Wim van Doorne

Uitgave: W. D. Meinema N.V., Delft

C.M. van den Berg-Akkerman

1 Het gezin Fransen

Natuurlijk is Saskia al verscheidene malen geroepen. Ze heeft het wel gehoord, maar ze kan niet opschieten vanmorgen. Daardoor is ze de laatste die aan de ontbijt-tafel komt. Er wordt gelukkig niet erg op haar gelet, want vader en Magda, haar oudere zusje, voeren een druk gesprek.

Saskia bemoeit zich alleen met haar boterhammen, die ze zo smakelijk mogelijk klaarmaakt. Het gesprek tussen vader en Magda hoort ze nauwelijks. Och, ze weet het immers wel, Magda heeft altijd stof tot praten. Ze is verschrikkelijk bijdehand met alles en erg knap. Dat was al zo op de lagere school. Ze kwam thuis met de prachtigste rapporten. Ze was samen met een jongen de knapste van de klas.

Toen Magda van de lagere school kwam, wist ze dadelijk wat ze wou. Ze ging naar het lyceum en na de eerste klas koos ze zonder aarzelen het gymnasium. Nu zit ze al in de vierde klas en nog altijd blinkt ze uit in ijver. Haar rapporten kun je wel inlijsten, zo prachtig zijn ze. Dat grapje maakt vader weleens, als hij haar rapport bekijkt.

Vader en moeder zijn heel trots op Magda! Ze wordt beslist een beetje voorgetrokken, dat merkt Saskia wel. Niet, dat vader en moeder voor haar niet goed zijn, maar Magda moet er altijd netjes uitzien. Er wordt erg op toegezien hoe ze gekleed gaat. De mooiste truitjes krijgt Magda en de afdankertjes zijn dan nog wel goed voor haar. Zo gaat dat vaak, nu ja, ze is nu eenmaal jonger dan Magda.

Saskia gaat op de mavo. Ze zit voor de tweede maal in

5

de eerste klas. Ze is, jammer genoeg, vorig jaar niet overgegaan. O die school, Saskia zucht ervan. Zij vindt leren een verschrikking. Waarom moest zij beslist van vader en moeder naar de mavo? Ze kan immers niet leren. Ze is beneden de maat, dat weet ze zelf heel goed en dat maakt haar dikwijls heel ongelukkig. Op de lagere school was dat al duidelijk. Op een dag had de meester gevraagd wie er extra lessen wilden volgen om naar een school voor middelbaar onderwijs te kunnen gaan. Ze had het thuis verteld en haar ouders wilden beslist dat zij zich ook opgaf. Ze had het gedaan met een angstig hart.

„Jij ook Saskia?” had de meester verwonderd gevraagd. Ze had verlegen geknikt, hevig kleurend omdat iedereen in de klas haar aankeek. Het was ook eigenlijk raar, want ze had een rapport waar geen enkele krakeling op stond.

Later was de meester nog bij haar thuis geweest. Hij had met haar ouders gesproken, maar die hadden erop gestaan, dat ze het proberen zou. Mavo was toch wel het minste dat ze doen kon, dachten ze, en als ze eens een keer bleef zitten, welnu, dan deed ze maar twee jaar over een klas...

Ze heeft het geprobeerd en ze is blijven zitten!

Vader en moeder waren niet boos geweest. „Je doet dit jaar maar rustig over, Saskia,” zeiden ze, „je bent nog jong. Het zal nu wel beter gaan.”

Dat hoopten ze, maar het ging niet beter. Haar kerst-rapport was weer niet goed en nu over misschien een week kreeg ze haar tweede... Ze zat er erg over in. De kerstvakantie had vader benut, om haar taken op te geven. Hij vroeg telkens hoe ver ze al was. Ze had haar slecht rapport geen dag kunnen vergeten.

Als er bezoek kwam, werd er over haar niet gerept. Alleen als iemand ernaar vroeg werd verteld, dat ze was blijven zitten. Maar Magda werd geprezen om haar

6

knapheid en met trots lieten haar ouders haar cijfers zien.

Dat kan Saskia niet schelen, want ze is zelf ook trots op Magda. Alleen... ja... voelt ze zich soms heel dom en piekert ze daarover. Waarom kan zij geen talen leren en waarom vindt zij rekenen zo afschuwelijk moeilijk? Het maakt haar weleens wanhopig. Ik leer het nooit... nooit... nooit! denkt ze dan.

„Is ons droomstertje ook klaar met eten?” vraagt moeder opeens.

„Bijna,” zegt ze met een zacht-verschrikte stem.

„Schiet op, meisje,” zegt vader.

Ze knikt en slikt haastig de laatste happen weg.

Vader kijkt haar bestraffend aan: „Wat een geschrok. Je had wat vlugger door moeten eten, dan had je je nu niet zo behoeven te haasten. Heb je je huiswerk klaargekregen, gisteravond?”

Een vlammend rood kleurt Saskia's gezicht. Ze kan niet jikken en ze wil niet ook, daarom zegt ze met trillende lippen: „Niet helemaal, vader.”

„Kom, is het weer zo? Dat zullen we vanavond eens anders aanpakken,” zegt vader streng. „We zullen eens kijken of jij niet leren kan.”

Saskia kijkt op haar bord. Ze weet wat vaders woorden betekenen: werken onder zijn leiding en hij is niet gemakkelijk.

„Laten we nu danken, anders komen jullie allemaal te laat,” zegt moeder tussenbeide komend.

„Behalve ik, want ik heb het eerste uur vrij, dat weet u toch,” flapst Magda eruit.

„Ik wou dat ik dat buitenkansje had, maar ik heb Frans, brrr,” zegt Saskia.

„Noem eens één vak op, dat jij wel graag doet?” vraagt Magda een beetje spottend.

Saskia haalt haar schouders op en antwoordt hier maar

7

niet op. Dan is het stil en wordt er gedankt . . . Lawaai-
rig schopt ze daarna haar stoel achteruit, loopt naar de
hal, waar haar mantel aan de kapstok hangt, schiet
hem aan, pakt haar tas, roept gedag om de hoek van de
kamerdeur en holt de trappen af naar de fietsenkelder.
Droomstertje . . . jawel, ze rukt haar fiets uit het rek!
Als ze maar doen mocht wat ze wou, zelf kiezen, dan
zouden ze eens zien dat ze geen droomstertje was. Maar
ze willen iets van haar wat ze niet kan, o, het is afschu-
welijk . . .

Achter het raam boven, kijkt mevrouw Fransen haar
dochter na. Haar gezicht heeft een peinzende trek. Het
zit haar niet prettig, want ze merkt best, dat het met
Saskia niet goed gaat. Besluiteloos keert ze zich om.
Zal ze er iets van zeggen? Ze wacht tot Magda de
kamer verlaten heeft . . .

„Ik geloof, dat je nog iets op je hart hebt,” zegt haar
man.

„Ja Jan, ik denk aan Saskia.”

„Dacht ik het niet?”

„Ik geloof, dat je teveel van haar vergt. Ik geloof dat
we . . .”

„Heeft ze zich beklaagd bij je?”

„Nee, dat niet, maar ze is zo stil de laatste tijd en ik zie
haar zelden eens echt blij. Die school is vast te zwaar
voor haar. We kunnen haar toch best naar een huishoud-
school laten gaan. Daar zou ze op haar plaats zijn.”

„Zo, denk je dat, Marie. Nu, ik ben daar niet van over-
tuigd; ze is erg dromerig dat is waar, maar dat gaat
best over. Dat hebben wel meer meisjes van haar leeftijd.
Ze zal dit jaar wel overgaan, want tweemaal blijven zit-
ten in één klas gebeurt haast nooit. Ze is niet dom,
heus.”

„Weet ik ook wel, maar ze heeft een heel andere aan-
leg, meer afgestemd op de praktijk.”

8

zij tenminste een fijne middag vandaag en dat gunst ze
haar van harte.

2 Op school en bij de Elbertjes

Saskia heeft een slechte morgen. Ze zit te zwoegen op
haar sommen en ze begrijpt ze niet. Het is of er zaagsel
in haar hoofd zit. Ondanks al haar inspanning, wordt
het haar beslist niet duidelijker.

Meneer Hofman zegt niet veel. Soms kijkt hij haar aan
of hij medelijden met haar heeft. Vroeger ging hij dik-
wijls te keer als het niet ging en hielp hij haar telkens.
Nu schudt hij soms alleen maar zijn hoofd.

Dan staat hij opeens bij haar. Hij buigt zich naar haar
toe, kijkt naar haar werk en dan naar haar. „Blijf straks
even na, Saskia,” zegt hij vriendelijk, bijna alleen voor
haar verstaanbaar en dan weer voortlopend.

Alleen Ans Brons heeft het natuurlijk gehoord.

„Waarom moet je nablijven?” fluistert ze nieuwsgierig.
Saskia haalt haar schouders op en zwijgt.

„Ik wacht op je,” fluistert Ans opnieuw.

Saskia knikt vaag. Ze heeft geen zin om te praten, ze is
veel te gespannen. Ze kan wel raden wat meneer Hof-
man te zeggen heeft en leuk vindt ze het niet, o nee!
Als de morgen om is, gaan de meisjes en jongens alle-
maal weg.

„Ik wacht,” seint Ans nog gauw voor ze verdwijnt.
Dan is Saskia alleen, tot meneer Hofman weer terug-
komt. Hij komt dadelijk naar haar toe. Even legt hij
vertrouwelijk zijn hand op haar hoofd en dan begint hij
te praten.

„Het gaat niet, hè Saskia?”

„Nee meneer,” fluistert ze verlegen.

10

„Best mogelijk, maar zo'n paar jaar mavo zal haar geen
kwaad doen.”

„Ik hoop dat je gelijk hebt, Jan.”

„Natuurlijk heb ik gelijk. Ze moet flink aangepakt wor-
den, dan wordt ze wel wakker. En nu geen gepieker
meer; laat het maar aan mij over. Ik zal haar helpen
zoveel als ik kan, maar zij moet haar best doen enne . . .
ik ben niet van plan een papkind van haar te maken.
Ze mág best eens flink aangepakt worden, hoor. Dus
geen zorgen en een goede dag verder, Marie. Je weet
dat ik het beste met Saskia voorheb.”

Meneer Fransen gaat de deur uit. Beneden in de straat
staat zijn auto. Even later zit hij achter het stuur en
dan is hij in een wip de straat uit, op weg naar het
kantoor waar hij werkt.

Mevrouw Fransen is nu alleen in de kamer. Ze ruimt
de ontbijtboel af en begint aan haar dagelijks werk, den-
kend aan haar twee dochters. In Saskia vindt ze zichzelf
terug, terwijl Magda veel meer op haar vader lijkt.

Die wist precies wat ze wilde. Nu al sprak ze over haar
ideaal: later medicijnen studeren en dan misschien kin-
derarts worden . . .

Ring, daar ging de telefoon.

„Ja, met mevrouw Fransen . . . O, met mevrouw El-
bers? . . . Of een van de meisjes vanmiddag bij u op-
passen kan? . . . Ik zal het even aan Magda vragen . . .
O, is dat niet nodig . . . Zijn de kinderen zo dol op
Saskia . . . Leuk! Nu in elk geval kunt u op één van
beiden rekenen. Dag mevrouw Elbers.” Bedachtzaam
legt ze de hoorn neer.

„Ik kan vanmiddag niet oppassen, hoor mam,” roept
Magda vanuit haar kamer. „Ik heb repetitie van ons
toneelstuk en ik ben ook laat thuis, dat weet u.”

„'t Is goed Magda, Saskia zal wel gaan,” zegt ze be-
daard. De kinderen zijn dol op haar, zei mevrouw
Elbers en Saskia natuurlijk op die kinderen. Dan heeft

9

„Ik wil niet zeggen, dat je je best niet doet, maar het is
te moeilijk voor je. Zo is er geen aardigheid aan,
meisje.”

Er schiet een brok in Saskia's keel. Ze knikt verdrietig.
Ze weet het immers ook wel en dat meneer zegt, dat ze
wel haar best doet, o, daar is ze hem dankbaar voor.

„Je moest er maar mee stoppen, want zo is het geen
doen,” gaat meneer Hofman voort.

„Stoppen?” vraagt ze verschrikt.

„Zou dat niet het beste zijn, Saskia?”

„Dat wil vader niet. Ik . . . ik moet op de mavo blijven,”
zegt ze.

Meneer Hofman geeft niet dadelijk antwoord. Hij speelt
even met het potlood, dat hij in zijn hand heeft, dan
zegt hij rustig: „Ik zal met je ouders praten, Saskia.
Ga nu maar naar huis toe.”

„Ja meneer. Dag meneer,” zegt Saskia verward.

Het lijkt wel of ze lood in haar schoenen heeft. In de
gang trekt ze haar mantel aan en dan gaat ze naar
buiten. Direct schiet Ans Brons op haar af.

„Wat heeft meneer Hofman tegen je gezegd?” vraagt
ze, nieuwsgierig naast Saskia voortlopend.

Die antwoordt niet meteen. Ze schuift haar tas onder de
snelbinders van haar fiets en wil wegrijden. Maar Ansje
houdt vast.

„Moet je van school af?” informeert ze lacherig.

„Ik moet niks,” zegt Saskia stug.

„Nou zeg, doe niet zo eng. Je weet best dat ik ook zo
knap niet ben. Zodra ik van school mag, ga ik. Het zou
me niks kunnen schelen hoor!”

„Mij wel, bonjour,” zegt Saskia fel, terwijl ze een flinke
ruk aan haar fiets geeft en meteen opstapt. Het stormt
in haar hoofd. Ze kan nu onmogelijk aardig tegen Ans
zijn, hoewel ze echt geen hekel aan haar heeft en anders
wel met haar praat.

Thuis vindt ze alleen moeder in de kamer.

11

„Dag Saskia. Hoe is 't gegaan vanmorgen, kind?“ groet ze opgewekt.
 „Helemaal niet best, mam,“ zegt Saskia eerlijk.
 „Je had je huiswerk ook niet af, hè? Vanavond maar wat beter werken, dan gaat het morgen vast wel weer.“
 „Hm,“ gromt Saskia kort. Ze is niet van plan meer te zeggen, want meneer Hofman zal immers wel praten met haar ouders. Hoe eerder hoe liever dan maar, denkt ze.
 „Zeg Saskia, mevrouw Elbers heeft vanmorgen gebeld. Ze vroeg of jij vanmiddag op de kinderen kwam passen, want ze moet ergens heen en kan hen niet meenemen.“
 „O enig! Hoe laat mam?“ Met één slag is haar gezicht opgeklaard.
 Het doet haar moeder goed haar zo te zien.
 „Je wordt om twee uur verwacht.“
 „O, ik zal zorgen dat ik er op tijd ben.“
 „Houd je veel van die kinderen?“
 „En of, echte leukerds hoor. Ik pas daar graag op, voor mijn part elke middag.“
 „Dan zou er niet veel van je schoolwerk terechtkomen,“ zegt haar moeder lachend. „Weet je wat, Saskia, je kunt later misschien kinderverzorgster worden.“
 „Dat zou ik best willen, maar heb je daar beslist mavo voor nodig?“
 „Weet ik niet precies, maar in elk geval mag je voorlopig toch niet werken, dus schoolgaan moet je toch.“
 „O ja, zeg mam, die kinderen praten zo leuk. Je kunt goed horen, dat ze uit Limburg komen. Wonen ze hier al lang?“
 „Nee, misschien een half jaar of iets langer. Meneer Elbers is werkzaam op het postkantoor en overgeplaatst naar hier.“
 „Ja? Ik wou dat vader ook eens overgeplaatst werd. Lijkt me leuk, mam en dan zou ik het liefst dicht bij het strand wonen.“

12

„Ha die Saskia, kom je met ons spelen?“ roepen ze hard.
 „Ja, ik kom met jullie spelen, hè?“
 „Met mijn pop!“ juicht Elsje.
 „Nee, met mijn trein!“ gilt Frits.
 „Met allebei,“ belooft Saskia lachend.
 Mevrouw Elbers staat het glimlachend aan te zien.
 „De kinderen zijn dol op je, Saskia. Ze vinden het prettig, dat ik weg ga, alleen omdat jij komt.“
 Saskia knikt, haar ogen schitteren vrolijk. Vlug hangt ze haar mantel aan de kapstok. Dan, met aan iedere hand een kind, gaat ze naar de kamer toe.
 Mevrouw Elbers vertelt haar hoe laat de baby het flesje moet hebben en hoe laat zijzelf misschien terug kan zijn.
 Saskia vindt alles best. Ze weet waar de limonade staat en een koekje kan ze ook wel vinden, heus! Ze is hier immers al meermalen geweest.
 Met een gerust hart kan mevrouw Elbers vertrekken. Haar kinderen zijn goed bezorgd bij Saskia. En Saskia geniet bij de kinderen!
 De hele middag zijn ze bezig. Ze speelt met de poppen van Elsje en dan weer bouwt ze een tunnel van blokken waar Frits zijn trein onderdoor kan rijden. Ze weet telkens wel wat anders. Er tussen door kijkt ze ook naar de baby, het snoezige kindje, dat in een kleine kamer boven staat. Ze vindt het heerlijk als het tijd is voor het flesje. Heel voorzichtig haalt ze het dan uit de wieg. Ze laat haar het flesje leegdrinken op haar gemak, en houdt het een poosje in haar armen.
 „Het is mijn zusje,“ vertelt Els, „en ze heet Monica.“
 „Ik weet het, Elsje,“ zegt Saskia, „en ik wou best dat het mijn zusje was.“
 „Ja? Dan moet jouw mama ook maar een kindje kopen,“ zegt de vierjarige Elsje. „Je moet heel lang sparen, want ze kosten een boel centen en je moet een mooie wieg

14

„Of je het voor het kiezen hebt,“ lacht mevrouw Franzen. „Nee Saskia, verhuizen naar een andere plaats is heus niet altijd even leuk. Je moet maar afwachten waar je heen moet en soms woon je ergens een paar jaar en dan moet je alweer weg.“
 „Net als Rita Veldman. Haar vader kwam van een dorp uit Friesland, werd toen hier dominee. Ze wonen hier pas vijf jaar en nu gaan ze alweer weg. Naar Delft, hè mam?“
 „Ja, jammer hoor. Ik had best gewild, dat dominee Veldman hier nog een poos gebleven was.“
 „Gezellig, zo samen met u aan tafel,“ zegt Saskia opeens.
 „Dat vind ik ook, meisje. Zo nu en dan mag dat wel eens, wat jij.“
 Saskia straalt. Met moeder kan ze het altijd goed vinden, ze begrijpt haar het best. Magda gaat teveel in zichzelf op, hoewel ze haar soms opeens helpt, zonder dat ze het hoeft te vragen.
 Vader blijft tussen de middag altijd over op kantoor en Magda komt dikwijls pas tegen tweeën thuis en dat is juist vandaag het geval. Daarom eten moeder en Saskia dus alvast vooruit.
 Als ze klaar met eten is, staat Saskia op. Het is pas tegen half twee, toch trekt ze dadelijk haar mantel aan.
 „Ik ga naar mevrouw Elbers, mam,“ kondigt ze aan.
 „t Is nog zo vroeg, meid.“
 „Dat hindert niet, beter te vroeg dan te laat,“ roept Saskia.
 Meteen slaat de voordeur al achter haar dicht. Mevrouw Elbers woont dichtbij en daarom gaat ze lopen. Ze wil beslist niet aan nare dingen denken en neuriet een bekend wijsje. Fijn, dat ze naar de kinderen mag, naar Frits en Elsje en de baby in de wieg!
 Als ze aanbelt bij mevrouw Elbers, hoort ze vlugge voetjes in de gang. De kinderen doen open en vliegen onstuimig op haar af.

13

kopen en . . . en een heleboel kleertjes. Kijk maar in de kast, Saskia, dan zie je het.“
 „Ja, 't is waar,“ beaamt Saskia blij. Ze heeft het fijn bij de kinderen en de middag vliegt om. Ik zou altijd bij kinderen willen zijn, denkt ze.
 „Je . . . je moet nog een ver . . . ver . . . aaltje lezen,“ zegt Frits opeens en hij duwt haar een boekje in haar hand: „Datte, dat vind ik mooi!“
 Saskia leest het verhaaltje. Ze leest tot ze er bijna hees van wordt. Samen zitten ze op de bank; Frits aan de ene kant en Elsje aan de andere. Buiten is het begonnen te regenen, maar binnen is het heerlijk, daar hebben ze het erg goed met z'n drietjes.
 Als eindelijk om vijf uur mevrouw Elbers thuiskomt, hebben ze zich geen moment verveld. En Saskia zelf vindt het jammer dat ze weg moet.
 „Je kunt hier wel blijven eten,“ stelt mevrouw Elbers voor. „Wat mij betreft is het best, er is genoeg.“
 „Nee mevrouw, dat kan niet,“ zegt Saskia haastig.
 „Hè ja, doe het,“ bedelen de kinderen allebei.
 Maar Saskia houdt voet bij stuk en gaat vlug naar huis.

3 Avond

Na de prettige middag die Saskia gehad heeft, lijkt het wel of ze een koude douche krijgt als ze thuis komt. Vader leest zijn krant, maar kijkt onmiddellijk op als zij er is.
 „Waar kom je vandaan?“ vraagt hij.
 „Van mevrouw Elbers.“
 „Ik zei je toch, dat ze daar op de kinderen was gaan passen,“ vult moeder haastig aan.
 „En moest dat zo lang duren?“

15

„Ja vader. Mevrouw kwam pas om over vijven thuis.”
 „Zo, dus heel de middag niets gedaan dan op kindertjes passen. Nou, 't is mooi, je werk kon wel wachten, hè? Dat kwam er niet op aan,” merkt vader op.
 Saskia's lippen trillen. Ze zou willen zeggen, dat het zo fijn was en zo, maar ze kán niet. Het huilen staat haar nader dan het lachen. Voor vader bestaat er maar één ding en dat is huiswerk, al het andere komt er niet op aan!
 „Een middag ontspanning kan ook geen kwaad, vader,” zegt moeder vergoelijkend, „en ze hielp er iemand mee ook.”
 „Best, 't is nu toch gebeurd, maar na het eten, ga je dadelijk aan je werk. Heus kindje, 't is voor je bestwil.”
 „Ja vader,” zegt Saskia zacht.
 „Dek nu de tafel voor ons, meiske,” zegt moeder, terwijl ze voor haar uit naar de keuken loopt. Saskia volgt haar op de voet om de borden te halen.
 „Vader is moe,” zegt moeder zacht. „'t Is erg druk op kantoor, er zijn een paar zieken. Zeg maar niet te veel, Saskia.”
 „Nee moeder. Kijk eens, wat ik gekregen heb voor het oppassen. Twee gulden!”
 „Maar dat is toch veel te veel.”
 „Dat zei ik ook, maar ik moest het aanpakken van mevrouw.”
 „Nou, doe het dan maar in je spaarpot. Was het leuk bij de kinderen?”
 „Ja, erg. De baby is een schat, mam. Ze heet Monica...”
 „Zo. Dek nu even, later moet je me de rest maar vertellen.”
 Saskia knikt. De rest vertellen? Wat valt er nog te vertellen; ze heeft er helemaal geen zin meer in.
 Magda wordt geroepen en dan zitten ze weldra weer om de tafel. Ze eten doperwtjes en worteltjes met gehakt, soep vooraf deze keer en fruit toe.

16

Na het eten lijkt vader wat beter gemutst: „Ik had je willen helpen, Saskia,” zegt hij, „maar ik moet overwerken, dus dat kan nu niet. Misschien kan Magda je een beetje bijstaan vanavond.”
 „O, dat is best. Ik kom wel bij je, Sassie,” zegt Magda spontaan.
 „Je krijgt zeker gauw je tweede rapport, hè Saskia?”
 „Ja vader.”
 „Ik reken erop dat het beter is, hoor. Tenslotte doe je alles voor de tweede keer en dat moet toch aan je cijfers te merken zijn, dacht je ook niet?”
 Saskia zwijgt, haalt alleen haar schouders op.
 „Het kan je niet veel schelen, geloof ik, wel?”
 „Ik heb een hekel aan school,” bromt Saskia nukkig.
 „Dat kan, maar dat maakt het niet gemakkelijker voor je, zus. Eraf mag je voorlopig nog niet, dat weet je. Kom geef mij de bijbel eens aan, dan zal ik een stukje lezen.”
 Saskia pakt hem van de schoorsteenmantel en reikt hem haar vader aan met een kort „alstublieft”. Dan zit ze weer op haar plaats.
 Vader leest uit de bijbel een gelijkenis. Saskia luistert; ze wordt getroffen door het verhaal, dat ze eigenlijk nog niet helemaal goed begrijpt: Een heer had drie slaven, die hij bij zich riep voor hij een reis naar het buitenland ging maken. De ene slaaf gaf hij vijf talenten, de andere drie en de laatste één. Die de vijf talenten gekregen had, ging er hard mee aan het werk, toen won hij er nog vijf talenten bij. En zo deed ook de slaaf, die de drie gekregen had, ook die won met hard werken er drie talenten bij. Maar de man die het ene talent gekregen had, was ontevreden op zijn heer. In plaats van er iets mee te doen, groef hij een kuil in de grond, stopte daar alles in wat hij had en deed er niets mee. Zo leefde hij lui tot de heer terugkwam van de reis en de drie slaven bij zich riep om verantwoording af te leggen.

17

Heel blij gingen de twee slaven die de vijf en de drie talenten gekregen hadden bij hem afrekenen. Kijk eens, we hebben net zoveel bij uw kapitaal gewonnen als u ons gegeven hebt, zeiden zij. De heer was heel blij, hij prees de slaven en beloofde hen rijkelijk om hun ijver en vlijt.
 Toen kwam tenslotte de luie dienstknecht. Hij wierp het geld voor de voeten van zijn heer en verweet hem lelijke dingen. U wilt oogsten waar u niet gezaaid hebt. Zelf op reis gaan en anderen het werk laten doen. Ik bedank daarvoor! Hier is uw geld, u krijgt er zelfs geen rente van, want ik heb het in de grond verborgen.
 Toen werd de heer heel boos: „Je bent een luie knecht,” zei hij. „Ik neem wat ik je gegeven heb terug en zal het geven aan mijn betere dienaren, want je was zelfs dat ene talent niet waard. Ga uit mijn gezicht weg, ik wil je niet meer zien...”
 Vader doet bedachtzaam de bijbel dicht en legt hem op tafel.
 „Wat zijn talenten, vader?” vraagt Saskia opeens.
 „Talenten? Je moet het zien als gaven van God. De een krijgt wat meer, de ander wat minder,” vertelt vader nu rustig.
 „Is dat eerlijk? Waarom krijgt iedereen niet evenveel, vader?” wil Saskia nog weten.
 „Tja, dat zou niet gaan, want niet ieder mens kan evenveel verantwoordelijkheid dragen en 't komt er bovendien ook niet op aan. Want die man met dat ene talent, had er ook maar één talent bij hoeven te verdienen, begrijp je?”
 Saskia knikte.
 „Weet je nu genoeg?” vraagt Magda lachend. „Anders ga je maar naar de catechisatie, dan legt de dominee het wel uit.”
 „Ze mag dat gerust aan vader vragen hoor,” vindt moeder.

18

„Vind ik ook,” bromt Saskia. „Jij bent altijd bezig met vader.”
 „Okee okee,” wuift Magda grappig. „Ik zal me er niet mee bemoeien.”
 Als Saskia een uur later alleen in haar kamer zit te werken, komt Magda bij haar binnen.
 „Ik moet je helpen, hè. Waar zit je het meest mee, Saskia?” vraagt ze hartelijk, een arm vertrouwelijk om haar zusjes schouder slaand.
 „Natuurlijk met mijn sommen. 't Zijn weer zulke afschuwelijke dingen. Een man kocht zoveel bunders land, br! Wie heeft zulke berekeningen uitgevonden,” zucht Saskia ontmoedigd.
 „Schiets op. Laat zien Sassie, waar staan die rakkers.”
 „Paragraaf elf, som twee,” wijst Saskia.
 Magda leest en begint meteen te noteren. Ze legt de sommen uit, één voor één. Het komt er eigenlijk op neer, dat zij ze maakt, maar dat kan Saskia geen lor schelen. Ze wordt al vrolijker onder het werken, het is of er een pak van haar hart valt. Ze bewondert Magda, die helemaal geen moeite met de berekeningen heeft en heel tevreden schrijft ze de sommen over.
 „Hoeveel moet je er nog?” vraagt Magda na een poos.
 „Nog twee maar.”
 „Die doen we dan ook nog even, hè?”
 „Jij bent een kei. Ik wou dat ik het ook zo vlug kon.”
 „'t Zou wel gemakkelijk voor je zijn,” geeft Magda toe.
 „Het mag natuurlijk niet, wat ik voor je doe, maar voor één keer is dat zo erg niet. Weet je wat, die allerlaatste maak je zelf, helemaal alleen, dan hoef ik me niet te verwijten dat ik alles voor je gedaan heb.”
 „Goed,” knikt Saskia, meer dan tevreden.
 Magda zet hem nog even in 't klad en dan gooit ze haar balpen neer.
 „Ziezo, nu nog even kletsen voor ik weg ga. Wat heb je verder nog?”

19

„Engels en geschiedenis, een heleboel bladzijden . . .”
 „Moet je toch zelf leren, geluk ermee zusje.”
 Saskia voelt zich opperblij. Met nog een zee van tijd voor zich, wil ze graag een beetje praten en Magda vertelt al.
 „Ik geloof niet, dat je al weet dat we ons toneelstuk nog een keer op gaan voeren, hè?”
 „Natuurlijk weet ik dat, wat dacht je, ik heb mijn oren niet in mijn zak. Leuk voor jullie, hoor.”
 „Ja, we hebben het zo lang ingestudeerd. Je wil het dan best nog een keer spelen. We gaan naar een bejaardenhuis en we hadden vanmiddag daar de slot-repetitie.”
 „Is het dan morgen al?”
 „Nee, overmorgen. 't Ging weer zo leuk, zeg. We hebben heel wat afgelachen en we waren lang niet zo zenuwachtig als voor de schoolavond.”
 „Logisch. Heb je nu helemaal geen moeite om zo'n grote rol uit je hoofd te leren? Ik geloof dat ik hem er nooit in kreeg, Magda.”
 „Nu ja, bij mij gaat het ook niet vanzelf, maar als ik er voor ga zitten . . . Bovendien, ik vind het leuk en ik doe het graag.”
 „Bij jou lukt alles . . .”
 „Welja, ga een beetje zitten klagen,” lacht Magda gevlend. „Als je maar niet denkt, dat ik ergens een automaatje heb zitten. Ik moet er ook echt wat voor doen hoor.”
 „Weet ik wel, maar al zou ik het willen, dan ging het nog niet.”
 „Toe nou, je onderschat jezelf, zo dom ben je niet. Wie weet waar jij ons op een keer mee verrast.”
 „O, opstellen maken doe ik wel graag en met taal gaat het best, maar rekenen kan ik bestlist niet en om de rest geef ik ook niets.”
 „Zo, ja zusje, daar kan ik weinig op zeggen, maarre het
 20

Dromerig kijkt Saskia naar het verhaaltje, dat ze zelf geschreven heeft.

hoort er ook allemaal bij. Kom, ik heb ook nog wat te doen vanavond. Ik smeet hem. Leer plezierig verder, daag!”

„Hoy, bedankt voor de hulp!” roept Saskia uitbundig. Dan is ze weer alleen. Traag begint ze de laatste som uit te werken. Als hij klaar is, slaat ze opgelucht de boel dicht. Daarop pakt ze haar geschiedenisboek. Ze leest een poosje bijna geconcentreerd wat ze leren moet. Maar de geschiedenis pakt haar niet, al gauw staren haar ogen dromerig over de bladzijden heen . . . Dan pakken haar handen een schrift, dat tussen enkele andere uitsteekt.

’t Is geen schoolschrift, o nee!
 Het is een schrift met fantasiewerk van haarzelf. Er staan versjes in en een paar verhaaltjes, die ze zelf verzint. Ze leest:

Hoe komt dat huis aan zijn naam?

De maan schijnt en de sterren fonkelen als edelstenen aan de donkere hemel. Door die heldere sterren is het niet helemaal donker. Heel duidelijk kun je die rij leuke huizen zien, die in de Beukenlaan staan.

In dat laatste huis, op de hoek, daar woont een prettig gezin. Dat huis heet „Elzeke”. Die naam staat met duidelijke letters op de voorgevel geschilderd. Zelfs met de avond kun je het heel goed lezen. Je kunt ook door een spleet van de gordijnen naar binnen kijken. Er staat een bed in de kamer en in dat bed ligt een meisje: Elzeke heet ze. O, nu weten jullie meteen al waarom dat huis zo heet en ik wil het nog wel vertellen ook, luister maar... Er woonden drie broertjes in dat huis: Pim, Karel en Alfred, en toen werd er op een zonnige meidag een meisje geboren. Een lief schattig kindje, dat door haar ouders Elzeke genoemd werd.

O, wat was het een feest daar in dat huis. Vader en moeder waren zo blij! De broertjes verzonnen het plan,

21

dat vader heel gauw daarop ten uitvoer bracht. Zij zouden hun huis voortaan naar zusje noemen en vanaf die tijd heette hun huis „Elzeke”.

Allemaal in huis waren dol op het blonde zusje. Pim, Karel en Alfred verwenen haar om beurten. Zusje mocht paardje rijden op hun rug en ze leerden haar allerlei woordjes, die ze zo grappig uitsprak, dat ze dikwijls schaterden van pret . . .

Klap! Haastig slaat Saskia het schrift dicht en duwt het onder het geschiedenisboek. Het moet weg, want moeder komt binnen en die mag het bestlist niet zien.

„Ik breng een kopje thee voor je, Saskia,” zegt ze.

„O fijn, ja, zet u maar neer,” zegt Saskia blozend.

„Wil je werk nogal vlotten, vanavond?”

„’t Gaat wel.”

„Magda heeft je immers geholpen?”

„Ja gelukkig wel, toen zij erbij was, ging het gesmeerd.”

„Dat zal wel. Kom, drink je thee op. Hier is een koekje.

Even pauzeren mag wel. Moet je nog veel doen?”

„Ach, wat noemt u veel. Ik ben in elk geval nog lang niet klaar,” valt Saskia opeens geprikkeld uit.

„Je hebt ook nog tijd genoeg, want het is nog vroeg.”

„Dat wel.”

„Wat is er? Waarom doe je zo kort? Heb je wat?”

„O nee, wat zou ik hebben. Ik moet leren, dat willen u en pa toch,” valt Saskia opeens driftig uit.

„Alleen voor je eigen bestwil, kind, later . . .”

„Ja, later zal ik er dankbaar voor zijn! Natuurlijk, natuurlijk, ik was het even vergeten, neem me niet kwalijk, alstublieft . . .”

„Maar Saskia, doe niet zo onredelijk,” zegt haar moeder verwijtend.

„Ach . . . nou ja, ik meen het niet zo erg, mam. Weest u maar niet boos. Gaat u gerust naar de kamer. Is er wat aardigs op de televisie?”

22

„Straks misschien een film.”
 „Moet u vooral naar kijken. Ik breng zelf mijn kopje wel terug als mijn thee op is, want die is nog heel erg warm, voel ik.”
 „Dat is goed meisje, ik... ik wou dat ik je helpen kon...”
 „Onzin, ik ben al genoeg geholpen.”
 „Nou, dan ga ik maar. Tot straks, Saskia,” zegt haar moeder.
 Dan sluit ze zacht de kamerdeur achter zich en Saskia zit weer alleen. Meteen pakt ze haar schrift en bladert erin. Wat is het leuk om zelf iets te maken, een klein versje of een verhaaltje, ja dat doet ze graag.
 Stel je voor dat ze schrijfster kon worden! Boeken schrijven, zelf verhalen verzinnen, ja, als ze dat nu eens op school leerde... Soms had ze een opstel dat goed was. Laatst had ze een acht gekregen; dat was geweldig. En meneer Hofman had het ook goed gevonden. Hij had haar geprezen. Dat was enig geweest, want dat zij ergens een pluim voor kreeg, wat een uitzondering.
 Hé, nu is ze helemaal uit die geschiedenisles. Het is ook zo saai, al die bladzijden lezen en dan ook dat Engels nog... Ze geeuwt ongegeneerd...
 Wat later gaat ze nog eens een kopje thee bij moeder halen. Dan doet ze heel lief en praat quasi argeloos met moeder over het filmpje en blijft ondertussen meteen zitten kijken.
 Als ze later in bed ligt, knipt ze een schemerlampje aan. Dan probeert ze haar Engels nog na te zien maar met het boek in haar handen valt ze al gauw in diepe slaap.

24

„Graag, als 't mag van je moeder.”
 „Tuurlijk, is wel goed, hè moe?” roept Ans.
 Die knikt vaag en wuift met haar hand, maar Ans heeft al twee flinke appels te pakken.
 Saskia wrijft hem op voor ze haar tanden in het blanke vruchtvlees zet, dat knappend onder haar tanden afbreekt.
 „Smaakt hij lekker?” lacht Ans.
 „Heerlijk!” geeft Saskia vrolijk toe. „Ik had er net zo'n trek in gekregen, toen ik er zoveel in jullie winkel zag liggen.”
 „Dat zal wel,” zegt Ans. „Soms heb ik er ook echt zin in; maar weet je waar ik vandaag helemaal geen zin in heb?”
 „Nou?”
 „Om naar school te gaan en jij...?”
 „Geen spetter, maar 't zal wel moeten, hè?”
 „Waarom moeten? We kunnen toch weleens wegblijven...”
 „Spijbelen?”
 „Ja, waarom niet.”
 „En dan, wat doen we dan?”
 „De stad ingaan, dan nemen we een trammetje.”
 „Jij durft!”
 „Is toch niets aan, heb ik weleens meer gedaan, hoor.”
 „Komt dat dan niet uit?”
 „Welnee, ik maak wel een briefje. Ik kan mijn moeders handtekening wel zetten, jij niet?”
 „Maar je moet toch een reden hebben?”
 „Ja, nou je verzint maar wat, hoofdpijn of zoiets...”
 „Dat is liegen...”
 „Niet precies de waarheid natuurlijk,” lacht Ans.
 „Maar wat wil je dan? Zeggen dat je geen zin had?”
 „Dat kan natuurlijk niet, dat begrijp ik...”
 „Nou, wat doen we? Zullen we vrij nemen vanmorgen?”
 „En als het uitkomt?”

26

4 Ans en Saskia

De volgende morgen besluit Saskia niet op de fiets naar school te gaan. Ze heeft zin om Ans van huis af te halen. Ze weet heel goed hoe onaardig ze gisteren tegen haar is geweest en tenslotte is Ans de kwaadste niet. Dikwijls kan ze heel goed met haar opschieten. Je kan veel pret met haar hebben en voor haar hoeft je je ook niet knapper voor te doen dan je bent, want zelf is ze ook zo'n ster niet. Daarom gaat ze al vroeg de deur uit.

Ansjes ouders hebben een groentewinkel. Er staan altijd mensen in en haar moeder helpt zelf de klanten. Ze is een gezellige, blozende vrouw, die Saskia dadelijk ziet, als ze de winkel inkomt.

„Je komt zeker voor Ans?” vraagt ze meteen.

Saskia knikt.

„Ik roep haar even,” zegt ze, terwijl ze bedrijvig naar de dichtstbijzijnde deur gaat en luid de naam van haar dochter roept.

Dan komt Ans aangesneld. „Hallo Saskie, ik ga mee hoor!” roept ze, zodra ze Saskia ziet.

„Oké, ik wacht wel,” lacht Saskia vrolijk.

Nieuwsgierig kijkt ze in de winkel rond. Wat een sortering groenten en fruit ligt er uitgestald en alles even aantrekkelijk. Grote spiegels boven het fruit weerkaatsen de frisgekleurde appels en sinaasappels. Om zo in te bijten, denkt Saskia. Geboeid volgt ze het kopen en verkopen, totdat Ans opeens kant en klaar naast haar staat.

„Ga je mee naar buiten?”

„Ja.”

„Wil je een appel?” vraagt Ans.

25

„Het komt niet uit, ben je mal, zo bang moet je echt niet wezen. 't Zou nogal wat, eens één ochtendje spijsbelen en stel je voor dat we tegen de lamp lopen, wat dan nog, hebben we immers toch de pret gehad, daar heb ik dan per slot nog wel een beetje straf voor over ook,” zegt Ans luchtig, maar dan nog eens met stelligheid er achteraan: „Maar 't komt niet uit hoor, maak je daar maar niet ongerust over.”

Saskia heeft een vuurrode kleur gekregen. Het avontuur lokt haar wel, maar toch aarzelt ze nog. Ans lijkt zo zeker, zou ze...

„Och meid, maak er niet zo'n probleem van, als je niet durft ga dan naar school,” zegt Ans smalend.

„Wie zegt, dat ik niet durf?”

„Besluit dan tenminste.”

„Goed... we... we gaan,” knikt Saskia opgewonden. Dan duwt Ans haar een zijstraat in: „We maken een omweg naar de tramhalte, hebben we ook geen kans anderen van school tegen te komen.”

„Goed, heb jij geld bij je?”

„Altijd wel wat en jij?”

„Ik heb toevallig twee gulden op zak, verdiend met oplossen. Ik ben vergeten ze in mijn spaarpot te doen.”

„Dat is een hof voor je, zonder geld doe je niets, maar ik had je wel wat geleend hoor.”

Saskia knikt. Het is haar vreemd te moede. Ze denkt aan school, aan haar Engels dat ze niet geleerd heeft en aan de geschiedenisles waarbij ze ook tegen een beurt opgezien zou hebben... en aan meneer Hofman, die haar natuurlijk missen zal. Toch voelt ze zich niet opgelucht, integendeel!

Ans heeft zichtbaar de leiding en zij heeft geen last van piekerijtjes.

„We nemen lijn 8 naar het centrum en dan gaan we een warenhuis binnen. Daar drinken we koffie.”

„Met gebak.”

27

„Mèt gebak en dan gaan we winkelen. De morgen is zó om, hoor,” praat ze luchtig. Dan duwt ze Saskia voor haar de treeplank van de tram op, die juist komt aanrijden. Ze nemen plaats op de allerachterste bank en wachten met betalen tot de conducteur naar hen toekomt.

„Waar moeten de jongedames heen?” vraagt hij met een knipoogje.

„Twee stadsritten,” zegt Ans brutaal. „Ik betaal wel,” gebaart ze tegen Saskia.

De conducteur scheurt de bonnetjes af en verrekent met Ans het geld: „Veel plezier samen,” zegt hij zachtjes plagend.

„Bedankt,” zegt Ans giechelend.

„Hij eh . . . hij heeft ons door,” fluistert Saskia.

„Wat zou dat, ook erg,” zegt Ans. „Hij heeft zeker zelf ook weleens zoiets uitgehaald. Laat hij maar kijken hoor!”

„’t Is een gekke vent . . .”

„Net doen of je hem niet ziet. Kijk maar een andere kant op. Zo lang duurt die rit niet.”

„Wij ook met onze tassen.”

„Ja, die hadden we ergens achter moeten laten, ze zijn nog zwaar ook,” zegt Ans.

Telkens stopt de tram en er komen mensen in. Het wordt steeds voller. De conducteur let niet meer op hen, maar als ze tenslotte uitstappen, heeft hij hen wel degelijk in de gaten.

„Veel plezier samen, zeg!” roept hij hen luidruchtig na.

„Wat een snertvent,” scheldt Ans vrolijk.

„Blij, dat ik eruit ben,” zegt Saskia.

Dan zetten ze het samen op een lopen, totdat ze tussen de drukte van de wandelaars op het trottoir verdwijnen.

Ze slenteren langs etalages en staan overal wel even stil, er is zoveel te zien en te bewonderen, dat ze niet

28

„’t Is duur,” vindt Saskia, die de kaart bekeken heeft.

„Maar lekker,” zegt Ans voldaan.

Met kleine hapjes eten ze van het gebakje en ze blijven zo lang mogelijk zitten. Het wordt steeds drukker in de lunchroom.

Een kittige serveerster komt na een poos recht op hen toe. „Zouden jullie de plaatsen nu niet eens vrij maken?” vraagt ze, niet onvriendelijk.

Ze staan meteen op, betalen aan de kassa en slenteren opnieuw over de afdelingen. Ans koopt nog een kleinigheid, maar Saskia heeft met schrik gezien hoe weinig ze nog van haar twee gulden overheeft. Zij moet straks de tram betalen voor hun beiden enne . . . twee gulden is voor haar altijd nog een flink bedrag.

Ze rommelen in een vak met sjaals en halen de een na de ander eruit. Dan komt er een meneer op hen af: „Wat moeten jullie hier?” vraagt hij bars.

„Niks, zo maar kijken. Mag dat soms niet?” vraagt Ans brutaal.

„Ik heb jullie hier al een halve morgen zien rondhangen.”

„En wat zou dat, mogen we hier dan niet lopen?”

„Lopen? Ik zou wel eens willen weten wat jullie in die tassen hebt.”

„Schoolwerk, kijk maar,” zegt Ans.

„Jullie spijbelen zeker vandaag?”

„Dat gaat u in elk geval niets aan,” zegt Saskia beledigd.

„O nee? Ik zou de politie eens kunnen waarschuwen,” dreigt hij streng.

„Poeh, u doet maar,” zegt Ans.

Maar Saskia schrikt. „Alstublieft niet!” roept ze uit. Onmiddellijk zet ze het op een lopen. Ans komt mopperend achter haar aan.

„Laat je niet van streek brengen, door zo’n gewoon verkoptertje,” zegt ze verwijtend als ze weer op straat staan.

30

gauw uitgekeken raken. Ze passeren een ijssalon die „La Venezia” heet.

„Hé, Italiaans ijs, daar ben ik dol op!” roept Saskia.

„Gaan we kopen, kom!” beslist Ans meteen.

Ze bestellen een hoorn van vijfendertig cent, met drie soorten ijs erin, heerlijk! Op een bank langs de wand blijven ze zitten om rustig te genieten van de lekkernij.

„Nu zijn ze op school met geschiedenis bezig,” merkt Ans onverschillig op.

„Ja, mij best, ze doen maar . . .”

„Ga je van school af, zeg?” vraagt Ans quasi onnozel.

„Best mogelijk,” zegt Saskia somber, terwijl haar gezicht daarbij zichtbaar betreft.

Maar dat is Ans’ bedoeling niet. Als een vaatje buskruit vliegt ze opeens overeind: „Leve de vrijheid!” schalt haar jolige stem en dan holt ze lachend en proestend naar buiten, waar ze uitbundig dwaasdoend op Saskia wacht. Die komt haar giechelend achterna en de school is met één slag vergeten.

Ze komen bij een groot warenhuis, waar ze onmiddellijk in lopen – tussen de vele mensen die daar zijn, ben je altijd veilig, denken ze.

„We zouden toch ergens koffiedrinken?” vraagt Saskia.

„Ja, dat doen we hier, als je het goedvindt.”

„Weet jij de lunchroom?”

„Natuurlijk, die is op de tweede etage.”

Ze nemen de roltrap, staan vlak bij elkaar; met hun tas onder de arm rollen ze omhoog. Altijd nog een sensatie voor hen al hebben ze het meer gedaan. Boven gaan ze dadelijk naar de lunchroom. Er zijn twee ingangen, waarbij achter een soort loket een juffrouw zit, die hun een prikkkaart geeft. Samen gaan ze aan een tafeltje zitten en bestellen koffie met gebak.

Het dienstertje prikt de bedragen in de kaart. Ze kijkt hen nauwelijks aan en rent haastig weg om het bestelde te halen. Weldra zitten ze met het gebak voor zich.

29

„Het kan me niet schelen wat hij is, maar . . . maar ik heb er genoeg van,” zegt ze kregelig.

„O, het was net tijd om naar huis te gaan.”

„Is het dan al zo laat?”

„Ja, je ziet wel, dat de morgen om vliegt. Heb je spijt dat je meegegaan bent?”

„Dat niet, ik wist best wat ik deed,” bitst Saskia onredelijk.

„Ik heb je tenminste echt niet overgehaald.”

„Dat moest er nog bijkomen. Wees maar niet bang, dat ik jou de schuld zal geven.”

„Nou, daar komt de tram. Kijk nu niet zo nijdig meer, we hebben toch geen ruzie gehad en ’t was toch ook wel lolliig samen, hè?”

„Ja,” zegt Saskia met een diepe zucht. Ze denkt erbij: als alles wat erna komt nu ook alvast maar achter de rug was. Ze ziet opeens vreselijk tegen alles op en op de terugweg is ze heel zwijzaam. Ans doet of ze het niet merkt en praat voor twee. Ze neemt genoeg met de korte antwoorden van Saskia en schijnt zich in het minst niet ongerust te maken over mogelijke gevolgen.

Ik ga toch zo gauw mogelijk van school af, weet ze beslist. Haar ouders zullen haar niet dwingen. Ze wil kapster worden of verkoopster, en dat is haar mooi genoeg.

„Je kunt je tas wel bij ons in het pakhuis bergen,” zegt Ans tegen Saskia als ze dicht bij huis is.

„Hoef niet, ik kan hem thuis ook wel kwijt.”

„Nou de groetjes dan,” roept Ans.

„Tot ziens,” zegt Saskia, terwijl ze alleen verder loopt, zonder één keer om te kijken.

31

5 Gevolgen?

Moeder is alleen thuis vandaag. Ze zullen dus weer samen eten. Aan de keurig gedekte tafel wacht ze haar al op.

„Wat ben je laat,” zegt ze met een blik naar de klok.

„Ja, dat zie ik ook,” weet Saskia op te merken.

Ze gaat tegenover haar moeder zitten. Er is stilte voor het gebed en daarna het gebruikelijke „eet smakelijk”. Saskia treuzelt. Ze heeft niet veel trek. Ze denkt aan wat ze allemaal al op heeft: ijs en taart. Ze zal beslist minder kunnen eten dan anders.

„Je mankeert toch niets?” vraagt haar moeder lachend, als ze na twee boterhammen al genoeg heeft.

„Nee hoor, ik ben kiplekker,” zegt Saskia zo vrolijk als mogelijk is. „Vanavond kom ik om een extra portie.”

„Ik zal er rekening mee houden,” belooft haar moeder.

„Eet nog wat van die lekkere radijsjes, toe!”

Saskia gehoorzaamt, maar ze kauwt traag. Het is duidelijk te zien dat haar gedachten elders zijn.

„Wat heb je toch?” vraagt haar moeder een beetje ongerust. „Is er wat gebeurd op school?”

„Welnee, wat zou er gebeurd zijn,” zegt Saskia onwillig.

„Je doet zo afwezig.”

„Ja?”

„Ja! Zeg, nu we toch samen zijn, je kunt me gerust je vertrouwen geven. Ik zal je helpen, zoveel ik kan. Ik weet heus wel dat je 't moeilijk hebt. We kunnen er toch eens samen over praten?”

„Praten helpt niks.”

„Dat is onzin. Natuurlijk helpt praten. Hoe moeten de dingen anders klaar worden?”

32

„Je wilt toch niet zeggen . . .”

„Hou je stil, daar komt meneer Hofman . . .”

„Zo Saskia, waar was jij vanmorgen?”

„Eh . . . ik eh . . . ik had hoofdpijn,” ontvalt haar opeens. Ze zit te trillen op haar plaats en ze heeft het gevoel of alles op haar gezicht te lezen staat, nu meneer Hofman haar aankijkt.

„Is het al over?” vraagt die een beetje vreemd.

Ze knikt. Ba, wat een misselijk gevoel heeft ze . . . Hij moet niet zo lang naar haar kijken, want dan verradt ze zich vast of misschien heeft ze zich al verraden . . . Gelukkig draait hij zich om en loopt langzaam naar voren. O, ze zou het opeens wel uit willen gillen! Maar dat doe je niet en vooral niet als je merkt dat men je gelooft en meneer Hofman genoeg heeft genomen met je verklaring.

Hij geeft nu tenminste weer gewoon les, zonder op haar te letten. Ze krijgen taal, gelukkig haar slechtste vak niet. Nel Voerman stoot haar aan. „Is 't waar van die hoofdpijn?” fluistert ze achter haar hand.

„Wat kan jou dat schelen,” zegt Saskia.

„Weet jij waar Ans is?” vraagt Nel verder.

„Nee,” zegt ze stug. De lege plaats voor haar hindert haar toch al genoeg en ze wil beslist niet over Ans praten.

„Ze . . . Ze blijft weleens meer zo maar weg,” smooft Nel grinnelend.

„Moet zij weten.”

„Natuurlijk, ik bemoei me er niet mee.”

„Dat merk ik . . .”

„Nou ja . . .”

„Kan het daar stil zijn, meisjes,” klinkt het van vooruit de klas.

„Ja meneer,” zegt Nel hardop.

Even fronsst meneer Hofman z'n wenkbrauwen, maar als Nels vrijmoedigheid niet al te veel deining veroorzaakt, laat hij haar opmerking maar voor wat het is.

34

„U begrijpt het niet,” zegt Saskia ongeduldig. „Er is al zo dikwijls gepraat en pa . . . Nou, als u het dan weten wilt, meneer Hofman komt weleens praten . . . Waarover? Ik geloof wel, dat u dat begrijpt, commentaar verder overbodig!”

„Zo . . . is het dát! Ik . . . eh . . . ik was er wel bang voor, misschien zal hij pa nu weten te overtuigen. Ik heb het geprobeerd, maar pa gelooft, dat jij best leren kan, hij wil niet geloven . . .”

„Dat ik dom ben,” valt Saskia haar moeder in de rede.

„Ik kan het niet helpen, dat ik maar één talent heb. Wat doe je daarmee? Niets natuurlijk, net als die slaaf, ha ha! Ik begrijp het best hoor, dat van die gelijkenis!”

„Schaam je je niet,” zegt haar moeder bestraffend. „Je begrijpt er helemaal niets van. Hoeveel talenten je hebt, kun je zelf niet beoordelen. Het gaat niet alleen om leren, maar om veel meer. Hoe geschikt ben jij niet om met kinderen om te gaan, Saskia.”

„O ja, kinderen, maar dat is iets heel anders!”

„Toch een gave, meisje. Nee, je moet niet zulke dwaze dingen zeggen en niet zo somber alles inzien, hoor.”

„Nou, u hoort er wel een keer van, mam. Ik ga nu naar school.”

„Goed Saskia, dáág!”

„Dag moeder,” zegt ze mat.

Het drukt haar, dat ze de waarheid niet gezegd heeft. Hoe kan dat ook. Als je eenmaal verkeerd begint . . .

Op school kijkt ze dadelijk of ze Ans ziet. Maar Ans is er niet, ze heeft kennelijk besloten ook de middag maar vrijaf te nemen.

Saskia schuift in de bank naast Nel Voerman.

„Waar was jij vanmorgen?” vraagt die nieuwsgierig.

„Ik had geen zin.”

„Ga nou.”

„Heus, je kunt me geloven of niet, dat blijft mij hetzelfde.”

35

De middag verloopt verder rustig, maar Saskia werkt slecht. Ze heeft het gevoel, dat alles haar tegenzit. Half op weg naar huis ontmoet ze Ans, die haar dadelijk uithoort.

„Wat zei Hofman?” wil ze meteen weten.

„Niet veel.”

„Zie je wel hoe gemakkelijk het gaat,” zegt ze triomfantelijk.

„Helemaal niet. Als je dát gemakkelijk noemt.”

„Och, dat komt omdat jij het nog nooit gedaan hebt.”

„Misschien.”

„Ik breng morgen een briefje mee van mijn moeder. Dat leg ik gewoon voor hem neer. Hoef ik zelf niks te zeggen, is wél zo gemakkelijk, hè? Heb ik al een paar keer gedaan,” vertelt ze.

Saskia knikt.

„Het viel me wel mee, dat Hofman niet verder vroeg, maar ik had toch het gevoel of hij het van mijn gezicht aflas,” beklamt ze.

„Jij doet het zeker nooit meer?” lacht Ans.

„Dat weet ik niet,” zegt Saskia eerlijk. „Misschien als ik nog eens erg het land aan een schooldag heb, maar voorlopig zeker niet.”

„Saskia!” roept een vrolijke kinderstem achter haar. Ze draait zich om en staat op hetzelfde moment voor mevrouw Elbers, die met de kinderen aan het wandelen is. Monica, de baby, ligt in de kinderwagen en Elsie en Frits lopen ieder aan een kant mee.

Ze komen vrolijk op Saskia af en Elsie wil haar meteen een handje geven. Ze hebben zoveel te vertellen: van 't park met de dieren die ze brood mochten geven, van de zwarte geit en de duiven en ganzen . . .

O, Saskia moet alles weten en mevrouw loopt er lachend naast.

„Kinderen wennen gauw in een andere stad,” zegt ze.

„Zij hebben er tenminste helemaal geen moeite mee.”

35

„U wel?“ vraagt Saskia bescheiden.
„Och, we beginnen er nu een beetje in te komen hier. In de eerste maanden was het wel eens moeilijk, dan ken je niemand, hè?“
„Maar ik heb al lang een vriendje,“ zegt Frits.
„Ik ook, ik ook,“ juicht Elsje.
„Zeg Saskia, zou jij a.s. zaterdagmiddag nog eens kunnen oppassen?“
„Ja mevrouw, dat zal moeder wel goedvinden.“
„Als het mooi weer is, mag je ook wel uit wandelen met de kinderen, dat vinden ze altijd heerlijk, nietwaar?“
„Gaan we dan weer naar de duiven en de eendjes, mam?“
„Dat kan best.“
„Dan ben ik blij!“ juicht Elsje spontaan.
Saskia lacht. – Enig toch die kinderen, denkt ze en ze verheugt zich al bij voorbaat op de zaterdagmiddag.
„Als je om een of andere reden verhinderd bent, dan bel je zeker wel bijtijds, hè?“ vraagt mevrouw Elbers.
„Ja, dat beloof ik u,“ zegt Saskia en dan gaan hun wegen weer uiteen. De kinderhandjes wuiven nog tot de hoek van de straat en een paar heldere, hoge stemmetjes gillen: Dááá!“

Enkele dagen zijn rustig voorbijgegaan. Niemand heeft iets van het spijbelen gemerkt en daarom probeert Saskia er ook niet meer aan te denken. Iedereen doet wel eens iets wat verkeerd is, denkt ze vergoelijkend. Als iets goed gaat, dan word je brutaal, dan kun je erom lachen en in je hart er nog een beetje trots op zijn ook! Maar op een avond is daar opeens meneer Hofman aan de deur. Met een van schrik bonzend hart laat ze hem binnen.

Meneer Hofman is heel aardig en er is dadelijk een vlot gesprek met haar ouders, alleen niet direct over haar. Saskia wacht gespannen tot het zover is, maar dan beslist

36

vader dat zij naar haar kamer moet. Ze moet vast huiswerk gaan maken want vader wil meneer Hofman onder vier ogen spreken.

Van dat huiswerk maken komt niet veel. Heel nerveus tekent ze een massa figuurtjes op haar kladblok en wacht, scherp luisterend of eindelijk de voordeur dichtvalt.

Als dat gebeurd is, vindt ze haar ouders zwiingend in de kamer.

Ze kijkt van de een naar de ander: „En . . . wat heeft hij gezegd . . . ben ik te dom . . . moet ik van school af?“ vraagt ze meteen.

„Je mag niet eens van school,“ zegt haar vader scherp. „Niet?“

„Nee! Enne . . . Ik beslis wat er met jou gebeuren moet en geen meester van school. Je bent mijn dochter.“

„Hebt u dat tegen hem gezegd, vader?“

„Natuurlijk en verder geen fratsen. Ga aan je werk. Ik heb je niet geroepen en je zult nog wel niet klaar zijn voor morgen, denk ik. Straks kom ik eens bij je kijken. Je weet, dat ik je altijd helpen wil. Ga nu maar.“

Saskia durft niets meer te vragen en ze druipet gedwee af naar haar kamer. Het is heel rustig in huis. Magda werkt bij een schoolvriendin en vader en moeder voeren een gedempt gesprek. Saskia wordt die avond niet veel wijzer. Wel meent ze begrepen te hebben, dat vader haar op die school laat.

De andere morgen is ze even met moeder alleen.

„Vertel eens wat van gisteravond?“ vraagt ze gauw. Moeder zucht. „Je moet wat meer je best doen, meisje.“

„We geloven dat je het wel kan . . . en, en je zou er vader zo'n plezier mee doen,“ zegt ze er vlug achter.

„Ik geloof bovendien dat hij gelijk heeft. Een beetje ontwikkeling en talenkennis kan zo nuttig zijn.“

„Ach, dat hebt u al zo dikwijls gezegd. Waarom n

ik niet van school af? Ik vind het er niet prettig, dat weet u.“

„Er is niets beslist.“

„Wanneer wordt er dan beslist?“

„Ik weet het niet.“

„Waarom niet, is het zoiets geheimzinnigs?“

„Ja, ik kan het misschien beter niet zeggen, maar . . .“

„Wat maar? Er zijn toch nog andere scholen genoeg! Ik zou best naar een nijverheidsschool willen, dat lijkt me leuk, koken leren en wat naaien, dat wil ik wel.“

„Vader dacht over een andere mavo.“

„Dat is belachelijk!“

„Waarom?“

„Omdat de school goed is.“

„Ergens anders eens opnieuw beginnen, kan ook geen kwaad, Saskia. Een andere leraar en andere meisjes en jongens . . .“

„Wat een onzin,“ valt Saskia driftig uit. „Als u maar niet denkt, dat ik dat wil, dat vertik ik!“ stampvoet ze boos.

„Hou je kalm alsjeblieft. Laat pa niet merken, dat we gepraat hebben, wacht maar af wat er van komt, tenslotte weet ik het ook niet,“ zegt haar moeder onzeker.

„Heb ik zelf niets te zeggen? Ben ik een klein kind soms? U en pa weten dat ik een hekel aan school heb. Ik zou een heleboel andere dingen willen, maar juist dát niet.“

„Ja ja, we weten het, maar heus, ik herhaal het: een paar jaar wat talen leren kan geen kwaad. Je kunt er plezier van hebben, later. Ik heb het gemist en toch wel jammer gevonden, Saskia.“

„O, begint u ook al. Ik dacht altijd, dat u er wat van begreep. U zei laatst iets van pa overtuigen als meneer Hofman kwam. Heeft zijn bezoek dan helemaal niets betekend?“

„We hebben een goed gesprek gehad. We wachten nu

38

je rapport af en zullen dan wel zien. O ja, hij vertelde nog dat je opstellen zo goed waren.“

„Dat is dan ook het enige, moet hij nodig zeggen. Zeker zoiets als een kleine pleister op de wond.“

„Kom nou, zeg, en hij vroeg ook of je weleens last van hoofdpijn had.“

„Zo . . . en wat zei u?“

„Nee, natuurlijk! Je mankeert nooit wat. Ik begrijp tenminste niet hoe hij daarop kwam. Misschien zoekt hij een oorzaak voor je slechte cijfers.“

„Wie weet,“ zegt Saskia ontwijkend.

Dan keert ze zich haastig om en gaat vlug de kamer uit. Beschaamd en een beetje verdrietig.

Vandaag zal het spannen op school, want de rapporten zullen worden uitgedeeld. Meneer Hofman heeft het stapeltje boekjes voor zich liggen, keurig voorzien van een plastic omslag.

Saskia heeft geen hoge verwachtingen. Ze weet zelf veel te goed hoe slecht ze haar repetities gemaakt heeft.

Als meneer Hofman nu maar niet te veel zegt. Ze krijgt bij voorbaat al de kriebels. Uiterst gespannen probeert ze onverschillig te doen, maar het lukt haar slecht.

Of meneer Hofman haar gedachten geraden heeft, zo onopgemerkt legt hij het groene boekje neer op haar lessenaar. Zonder erin te kijken schuift ze het in haar tas. Straks buiten zal ze kijken . . .

Ze hoort hoe de leraar prijzende woorden zegt tegen de uitblinkers en anderen met een paar woorden beïmoedigt. Hoe goed voelt ze het verschil. Haar gaf hij bijna zwiingend het rapport. Geen goedkeuring of afkeuring, eenvoudig: „Saskia Fransen!“

Wat zou er ook van te zeggen zijn, ze is zelf bijna angstig om het te bekijken. Brrr . . . wat een bezoeking!

Ans loopt met haar mee naar buiten. Ze praat druk over haar rapport.

39

Beschaamd schuift Saskia het rapport in haar tas.

voor aardrijkskunde. De rest is pet, precies wat ze dacht . . . Het slaat haar heet uit . . .
„Ik laat het niet zien,” fluistert ze. „Nee, ik laat het niet zien . . .”

Verdrietig klappt ze het boekje dicht en dan verdwijnt het in haar tas bij de boeken, waar toch niemand anders aankomt dan zichzelf. Ik krijg er een nachtmerrie van, denkt ze.

O, wat is het erg!

Ze kan het niet kwijt, aan niemand en 's avonds in bed huilt ze zich in slaap, zo verdrietig is ze. Ze voelt zich zo klein in de grote wereld.

De volgende morgen als ze uit school komt, is het thuis een drukte van belang. Moeder is bezig koffers te pakken. Vader moet onverwachts voor de zaak op reis en moeder gaat mee. Ze gaan voor een week weg. Magda zal bij een tante logeren en Saskia moet naar oma Franssen. In allerijl worden de koffers klaar gemaakt, want voor het avond is, zullen vader en moeder al vertrokken zijn.

Saskia vindt het allemaal best. Ze is wel graag bij oma en het lijkt haar een welkome afwisseling.

Na het eten neemt ze afscheid van haar ouders. Voor ze naar school gaat brengt ze nog even haar koffer naar oma, die telefonisch al door moeder van alles op de hoogte is gebracht. Oma begroet haar hartelijk.

„Leuk dat je komt. Ik heb dadelijk je bed opgemaakt,” zegt ze vrolijk.

„Zo'n haast had dat toch niet, oma? 't Is nog lang geen avond.”

„Dat is zo, maar klaar is klaar, vind ik. Je pakt zeker zelf je koffer wel uit, hè, als je uit school komt?”

„Ja, want daar heb ik nu geen tijd voor. Dag oma!”

„Dag Saskia, tot straks,” zegt oma, terwijl ze haar aan de deur nakijkt en pas de deur dichtdoet als Saskia

„Kijk eens,” zegt ze, wijzend met haar vinger onderaan de lijst.

„Wat moet ik zien?”

„Schoolverzuim zes keer,” smooest Ans onderdrukt lachend.

„Staat dat er ook op?” schrikt Saskia.

„Ja natuurlijk! Ik heb vier keer gespijbeld en twee keer had ik wat. Het klopt wel, 't is een Pietje secuur hoor.”

„Krijg je nu niet thuis als ze het zien?”

„Welnee, zo nauw nemen ze het bij ons niet, daar hebben ze het veel te druk voor. Laat me jouw cijfers eens zien?”

„Nee, dat doe ik niet.”

„Waarom niet?”

„Omdat ik daar geen zin in heb. Ik heb trouwens zelf nog niet eens gekeken en 't zal wel slecht zijn, dus . . .”

„Trek het je niet aan, wat kan het je schelen . . .”

„Hou je mond, bemoei je er niet mee. Ik ben niet als jij!”

„Dat merk ik. Ga er dan een beetje om huilen als je dat lekker vindt. Mij niet gezien hoor.”

Saskia antwoordt niet. Ze klemt haar lippen stijf opeen.

„Je bent niet bepaald vrolijk,” zegt Ans schamper.

„Dat kan best, als jij een zusje had die heel erg knap was, dan . . . dan zou jij het misschien ook zo leuk niet vinden om . . . om altijd de minste te zijn.”

„Is het dát,” zegt Ans verbaasd. „Maar daar kan jij toch niets aan doen. Iedereen kan niet even goed leren. Wat kan het je schelen, meid. Heb er lak aan, net als ik.”

Saskia schudt haar hoofd, zij kan niet denken zoals Ans. Het is haar onmogelijk. Ze rilt bij de gedachte aan thuis.

Ze zullen haar wel weer de schuld geven, vooral vader . . .

Ze is zo met haar eigen gedachten bezig, dat ze nauwelijks merkt, dat Ans vertrokken is, dat ze alleen loopt, alleen met haar gepeker en getob . . .

Thuis sluit ze zich op in haar kamer en daar bekijkt ze haar cijferlijst. Eén zeven voor Nederlands en een zeven

de hoek om is. In de volgende straat ontmoet Saskia een meisje uit de tweede klas. Het is Irma van Leeuwen met wie ze vorig jaar veel omging. Ze lopen samen op naar school.

„Kom je bij je oma vandaan?” vraagt Irma.

„Ja, ik ben daar de hele komende week.”

„O nou, dan zal ik je weleens meer zien. Waarom kom je nooit meer naar me toe?”

„Jij hebt toch een ander.”

„Ik? Wie dan?”

„Ik zie je altijd met Jozet Timmermans.”

„Dat kan. Ze zit naast me, maar daarom kan jij toch ook nog wel komen. We waren altijd goede vriendinnen.”

„Dat is waar. Hoe gaat het in de tweede?”

„Matig, niet best en niet slecht en met jou?”

„Laten we daar maar niet over praten . . . Hoe is 't met je broers? Is Chris al in dienst?”

„Ja.”

„Waar moest hij opkomen?”

„In Den Helder, bij de marine. Heeft hij zelf om gevraagd. Vond hij fijn, zei hij.”

„Dus hij is matroos? Ha, ik zou hem best eens in z'n uniform willen zien. Staat het hem leuk?”

„Ik geloof het wel. Je komt in het weekeind maar eens kijken hoor, dan is hij thuis. Kan hij je meteen nog eens lekker plagen. Dat deed hij altijd zo graag, weet je nog?”

„Ja, ik wou dat ik broers had. Lijkt me leuk, Irma.”

„Zo, nou ik heb er vier. Je hebt geen leven hoor,” zegt Irma lachend. „Als de een je niet plaagt, dan doet de ander het wel.”

„Je lijdt eronder, dat zie ik,” zegt Saskia vrolijk.

„En altijd moeder helpen natuurlijk.”

„Ja.”

„En toch behandeld worden als een kind! Mag je ook zo weinig van thuis?”

„Wat bedoel je?”

„Nou, dat je als een kind behandeld wordt, net of je nog niet voor jezelf kunt zorgen. 'k Zou moeder weleens willen laten merken dat ik al dertien ben.”
 „Hoe dan?”
 „Er eens helemaal alleen vandoor gaan op de fiets . . .”
 „Meen je 't?”
 „Welnee!” lacht Irma vrolijk.
 „Ik dacht ook al: niks voor jou.”
 „Och, 't is ook allemaal maar gekheid. Moet jij je moeder weleens helpen met vaten wassen en strijken bijvoorbeeld?”
 „Natuurlijk en dat doe ik wel graag ook. Heb ik helemaal geen hekel aan.”
 „Jij liever dan ik! Zeg, ga je nog met Ans om?”
 „Soms . . . Jij mag haar niet erg, hè?”
 „Nee, 't is mijn type niet.”
 „Ze valt toch wel mee.”
 „Mogelijk. We moeten naar binnen, zie je?” Tabé dan!”
 „Ja daág, tot kijk! Leuk dat ik je weer eens gezien heb.”
 „Je komt dus eens?”
 „Vast!” belooft Saskia opgewekt.
 Meteen is Ans achter haar.
 „Wat was je dik met Irma,” zegt ze met enige jaloezie in haar stem.
 „Mag het of vind jij het soms niet goed?” valt Saskia uit.
 „Eerst kijkt ze een half jaar niet naar je om en dan opeens ben je wel weer goed,” schimpt Ans.
 „We hebben nooit wat gehad met elkaar, als je dat maar weet,” zegt Saskia vinnig. Hè, ze kan het opeens niet uitstaan dat Ans zich ermee bemoeit.
 „Ga je om vier uur mee zwemmen, Saskia?” vraagt Ans opeens vleiend.
 „Nee, ik moet naar mijn oma en ik heb geen zin ook,” antwoordt Saskia stug. Dan schuift ze op haar plaats naast Nel.

44

„Je gaat steeds meer op tante Els lijken nu je ouder wordt,” zegt oma opeens. „Precies zulk haar en dezelfde kleur ogen . . .”
 „Vader zegt het ook. Hoe lang is tante Els nu al weg?”
 „Eens kijken, drie jaar bijna.”
 „Vond u het erg toen ze ging emigreren?”
 „Eerst wel. Als je maar één dochter hebt, vind je het niet zo fijn als ze naar het buitenland gaat.”
 „Maar u had vader en oom Karel nog.”
 „Zeker, dat is waar en daar ben ik echt blij om, maar dat nu juist tante Els met iemand trouwt die emigreren wil; wat zien we nu elkaar nog?”
 „U gaat er toch heen van 't najaar?”
 „Bij leven en welzijn, ja . . .”
 „Gaat mijn oma per vliegtuig naar Canada!” rijmt Saskia vrolijk.
 „Weet je nog, dat je bruidsmisje was toen ze trouwde?”
 „En of! Waarom vond u het eerst wel erg toen u wist dat tante Els weging en later niet meer?”
 „Toen had ik het overgegeven. De Here God is overal en kan haar met haar gezin daar ook bewaren en leiden. 't Was natuurlijk een beetje egoïstisch van me om haar hier te willen houden, snap je? Ze had toen nog maar één kindje en nu al drie. Denk je eens in: de jongste twee heb ik nog niet eens gezien.”
 „Wel waar, op een foto toch?”
 „Je hebt gelijk. 't Zijn echte schatten, maar ik verheug me wel op het weerzien van 't najaar.”
 „Hoe lang blijft u weg?”
 „Twee maanden. Voor de kerst ben ik hopelijk weer thuis.”
 „U viert uw verjaardag dus bij tante Els?”
 „Ja, dat wordt mijn drieënzestigste dan.”
 „Wereldreizigster,” plaagt Saskia.
 „Wie had dat kunnen denken,” zegt oma lachend.
 „Nee misje, er bestaan tegenwoordig geen afstanden

46

„Boek op de bank en paragraaf 18 opzoeken,” commandeert meneer Hofman met luide stem: „De les is begonnen.”
 „Rekenen, ba,” zucht Saskia in stilte en met tegenzin slaat ze de blaadjes om van haar rekenboek en met nog groter tegenzin begint ze de sommen te bekijken.

Na schooltijd gaat ze vlug naar oma. Het zal gezellig zijn bij haar. Ze is nog helemaal niet zo oud en een aardige vlotte vrouw. Saskia mag haar graag en . . . en ze wil beslist geen zorgen hebben, deze week. Voor het rapport heeft ze zeker zeven dagen uitstel gekregen, dus wat deert haar!
 Enthousiast komt ze binnen: „Dag oma, hier ben ik!” roept ze hard, een stevige omhelzing volgt op haar groet.
 „Wat ben je vroeg,” zegt oma verrast.
 „Had u niet gedacht, hè?”
 „Nee, maar ik heb toch al thee en nog wat lekkers ook, misje, als je tenminste trek hebt in wat van de bakker,” zegt oma schalks.
 „Ha gebak!” juicht Saskia uitgelaten. „Dacht ik het niet, dat u een verrassing hebben zou.”
 „Iedereen maakt het zijn logés zo goed mogelijk naar de zin, dus ik ook, dat begrijp je. Stel je voor dat je weglopen zou . . . nee, ik moet goed voor je zorgen, hoor. Hier, zoek maar een heerlijk gebakje uit de doos. Ze zijn vers, dus beter kan het niet.”
 „Mmmm hazelnoot, jè van hét, oma!”
 „Eet smakelijk, kind.”
 „Ik ben er dol op! Ik vind het enig, dat ik bij u mag zijn van de week.”
 „Maar je krijgt niet elke dag gebak hoor!”
 „Stel je voor, dan kwam ik veel te veel aan, denkt u ook niet?”
 „En ik kreeg het vast aan de stok met je moeder.”
 „Best mogelijk,” denkt Saskia hardop.

45

meer. Iedereen kan naar het buitenland met vakantie, dat was vroeger wel anders.”
 „U moet me veel van vroeger vertellen, oma, doet u het?”
 „Als jij dat prettig vindt . . .”

6 Vijftig jaar terug

„Oma, toen u zo oud was als ik, wat deed u toen?” vraagt Saskia op een middag als ze weer samen zijn.
 „Niets bijzonders. Ik was gewoon in de huishouding,” lacht oma.
 „Was u toen al van school af?”
 „Ja, ik had de lagere school doorlopen. Ik was precies twaalf jaar toen ik eraf kwam.”
 „Ook jong. Moest u niet verder leren, oma?”
 „Dat was geen gewoonte. Het was een uitzondering als een meisje studeren mocht. De jongens gingen voor. Studeren kost geld en dat hadden de mensen toen niet te veel en mijn moeder zeker niet, want we hadden een groot gezin.”
 „Vond u het jammer?”
 „Eerst niet. Je weet, ieder kind scheldt weleens op school en wij noemden het ook „apenhok” en deden net of we het fijn vonden dat we eraf mochten. Ik weet nog goed, dat we zongen: 't Is vandaag de laatste dag, dat ik de meester plagen mag,” en we vonden het gewichtig, nou! Maar toen ik er eenmaal af was, o, wat viel dat tegen! Ik had wel dadelijk terug gewild, hoor.”
 „Waarom?”
 „Vraag je dat nog? Ik moest werken thuis, moeder helpen. Er was genoeg te doen en 't was elke dag hetzelfde.”

47

„Had u geen hekel aan leren?”
 „Nee, ik had best onderwijzers willen worden, maar ik had geen schijn van kans, dus vroeg ik het maar niet en de gedachte kwam ook niet bij mijn ouders op. Een meisje hoort in de huishouding, zei mijn moeder. Ik moest van alles leren: kousen stoppen en breien bijvoorbeeld. Je had niet veel keus. Je moest gehoorzamen.”
 „Breien en stoppen?”
 „Jazeker, kousen en sokken. Denk je dat we toen nylons hadden?”
 „Ha ha, wat gek!”
 „Ja, lach maar. Jullie zijn allemaal verwende nesten tegenwoordig.”
 „Ik? Ik ook?” vraagt Saskia vrolijk.
 „Zeker, jij net zo goed, jullie hebben een leven als een prinses.”
 „Nou overdrijft u verschrikkelijk, hè?”
 „O nee. Iedere oma kan ervan vertellen. Weet je wel, dat ze soms kinderen van negen en tien jaar lieten werken? Dat kan nu niet meer voorkomen, want dat is strafbaar en dat is maar goed ook. Iedereen heeft het nu veel beter en dat is erg fijn.”
 „Vertel nog eens wat van toen, van toen u een kind was?”
 „O, nou dat wordt een mooi verhaal. We hadden nog petroleumverlichting, een grote lamp in de kamer, een kleine in de keuken en nog veel kleinere boven, met een vlammetje, zoiets als een kaars.”
 „Romantisch.”
 „Dacht je dat? Het zou je tegenvallen. 't Was soms gewoon griezelig. Altijd moest je in het donker naar boven en dat kleine nachtdichtje wierp de meest griezelige schaduwen op de muur. Vooral in het najaar kon het spoken boven als het stormde en dan de angst nog, die we dikwijls om vader hadden . . .”

48

veel meer. Het is een heel andere tijd. Als mijn moeder nog eens op kon kijken zou ze niet weten wat ze zág!”
 „Vertel nog meer, oma,” bedelt Saskia.
 „Nee, nee, voor vandaag is het genoeg. Je hebt je huiswerk en we moeten ook nog eten. Er komen nog meer dagen, hoor,” zegt oma, opstaand van haar stoel.
 Ja, hè ja, fijn zo bij oma de hele week, denkt Saskia vergenoegd.
 Er zijn pas twee dagen om van de zeven, heerlijk!

„Wat zullen we eten, vandaag?” vraagt oma als ze 's morgens aan het ontbijt zitten.
 „'t Geeft niet, bij u is alles lekker,” zegt Saskia, en dat is waar, want oma kan heel goed koken, „alleen . . .”
 „Wat alleen?”
 „Uien, die lust ik niet graag.”
 „Eten we dus niet,” beslist oma.
 „Maar ik ben dol op poffertjes,” gooit Saskia eruit.
 „Die gaan we zaterdag samen eens ergens eten,” belooft oma weer.
 „U bent een schat, werkelijk een oma, zoals . . .”
 „Wat zoals . . .?”
 „Zoals ik er graag één hebben wou,” schaterd Saskia.
 „Maak dat je wegkomt,” zegt oma plagend.
 En dan gaat Saskia de deur uit, blij en opgewekt. Ze maakt haar huiswerk en ze gaat naar school en . . . en het lukt heel aardig.
 Maar op een morgen wordt ze opeens aan haar rapport herinnerd. Meneer Hofman deelt mee, dat ze ingeleverd moeten worden. Even schrikt ze. Maar dan heeft ze haar excuus. Zo lang vader en moeder uit zijn, kan het niet getekend worden en dat vertelt ze aan meneer Hofman. Die neemt er genoeg mee, dat ze later het boekje teruggeeft. Uitsstel gelukkig, en niet aan denken maar deze dagen, vindt Saskia. Genieten dat ze bij oma is, die nergens naar vraagt.

50

„O ja, uw vader was schipper op een logger, hè?”
 „Juist gezegd en het kon zo stormen in 't najaar en dan was moeder dikwijls heel ongerust: de Here God moet vader bewaren, zei ze ernstig, ik kan het niet, maar ik weet gelukkig dat hij in zijn handen is. We waren dan ook altijd erg blij, als vader binnenkwam met zijn logger en een poos thuisbleef, voordat hij weer naar zee ging. Ja, jij vindt het heel gewoon, dat je vader meestal thuis is, maar bij ons was dat niet zo, Saskia.”
 „Nee. Zeg oma, wanneer kreeg u elektrisch licht? Kwam dat zo opeens?”
 „Kun je begrijpen! Wij verhuisden eerst naar een groter huis, daar hadden we gaslicht, dat was al een verbetering, maar nog veel later pas, weer in een ander huis, kregen we elektrisch. Nou, dat was geweldig, zeg. Mijn moeder was eerst bang, dat het te duur zou zijn, om in alle kamers en overal zo maar licht te hebben. Ja, daar lach jij nu natuurlijk weer om, hè?”
 „'t Is nu tenminste heel gewoon,” zegt Saskia vrolijk.
 „Zoals jullie nu alles gewoon vinden: televisie, radio, wasmachines en stofzuigers, noem maar op. Voor mijn moeder bestond dit niet, meisje en dat was heus geen kwestie van geld of geen geld. Al was je nog zo rijk, het was niet te koop, dat is allemaal later gekomen.”
 „Kon u wel fietsen, toen u klein was?”
 „Je laat me lachen,” zegt oma vrolijk. „Weet je hoe ik fietsen geleerd heb?”
 „Nou?”
 „Op mijn vaders fiets, stilletjes natuurlijk. Ik was toen elf jaar. Toen ik zestien was, kreeg ik zelf pas een fiets. Ze waren duur, weet je. De eerste meisjesfiets die we thuis kochten, kostte negentig gulden en dat was voor die tijd heel veel geld.”
 „Ach wat, is dat zo duur, ze kosten nu over de honderd, oma.”
 „Goed en wel, maar de mensen verdienen nu veel en

49

Het weekeind komt met twee vrije dagen: zaterdag en zondag. Zaterdag gaat ze winkelen met oma en ze eten de beloofde poffertjes in een poffertjeskraam die in de stad staat, in verband met het komende koninginfeest, want het is april.
 Saskia geniet van alles en oma heeft er net zoveel plezier in.
 Zondagmorgen gaan ze samen naar de kerk, het is een jeugddienst, door oma expres uitgekozen voor haar. Veel zingen samen en een eenvoudige prediking over Martha en Maria. Martha, die aldoor zo druk bezig was, terwijl Jezus in huis was en Maria die de tijd nam om te luisteren naar wat Jezus te zeggen had. Twee verschillende mensen, die verschillend reageerden op het bezoek van Jezus in hun huis. Martha's verwijft aan Maria en Jezus' antwoord: „Martha, Martha, wat maak je je toch druk om al de gewone beslommingen, dat komt toch later wel goed als Ik weg ben. Maria heeft het goede deel gekozen, door te luisteren terwijl Ik er was.”
 Ze kreeg daarmee iets dat haar niet afgenomen kon worden, iets van eeuwigheidswaarde, want Jezus sprak woorden van eeuwig leven. Nemen wij ook de tijd om te luisteren? Of zijn wij ook steeds bezig om te zorgen? Denk dan aan de woorden van Jezus: zoek eerst het koninkrijk Gods en al het andere zal u bovendien geschonken worden. Zoek . . . neem er de tijd voor . . . en . . . luister. Want alleen als we de tijd nemen om te luisteren, kunnen we Gods stem horen . . .
 Ze wandelen naar huis door de stad en drinken koffie. Dan scrabbelen ze een poos tot het etenstijd is. Na de middag stortregent het. Van uitgaan kan dus niets komen. Vanzelf raakt oma weer aan het vertellen, want Saskia heeft altijd wel wat te vragen.
 „U vertelde dat mijn overgrootvader op zee voer, hè?”
 „Ja.”

51

„Waarom was uw moeder dan zo bang als het stormde? Vergingen er zo dikwijls schepen op zee?”
 „Er zijn veel gevaren op zee, Saskia. Een oom van mij, hij was stuurman, sloeg met stormweer overboord. Het schip kwam binnen met de vlag halfstok. Ik weet nog goed, dat dat bericht bij ons thuis gebracht werd en hoe we schrokken. Ja, dat was heel erg!
 Ik was acht jaar, toen de eerste wereldoorlog uitbrak. Nederland was neutraal. Het leger was wel gemobiliseerd. We hoefden niet te vechten, maar het was toch een reuze spannende tijd. Duitsland en Engeland legden mijnen in zee, dat was erg gevaarlijk voor de zeelui, want er dreven weleens mijnen af en dan kon een schip erop varen. Dat ongeluk overkwam een andere oom van mij. Die was schipper op een logger uit IJmuiden. Zijn zoon van veertien jaar was nog maar kort bij hem aan boord toen zijn schip op een mijn liep en in de lucht vloog. Samen zijn ze verdronken. Zoiets vergeet je niet zo gemakkelijk, Saskia.”
 „Dat begrijp ik, je zou de schrik ervan krijgen.”
 „Maar de zoons van mijn oom, hij had er nog vijf, gingen toch allemaal naar zee, dat zat hen gewoon in het bloed,” zegt oma.
 „En uw broers?”
 „O nee, die maakten altijd grapjes erover. Ik ga naar zee als hij bestraft is, zei oom Jan dikwijls, die had er helemaal niet van terug, die leek meer op de familie van mijn moeder.”
 „En u trouwde ook niet met een zeeman, hè?”
 „Nee, niet één uit ons gezin. Opa was scheepstimmerman.”
 „Toch bij de schepen, dus?” lacht Saskia.
 „Ja, dat is niet te verwonderen als je in een stad woont met scheepswerven waar loggers gebouwd werden.”
 „Ging u wel eens kijken als zo'n schip klaar was?”
 „Nou en of! Dat was een heel feest hoor, want dan

52

moest zo'n schip te-water-gelaten worden en dan zongen ze: „Hij hangt nog aan een zijde draad, daar gaat-ie, hiep hiep hiep hoera!” De mensen gingen allemaal kijken en er was een proefvaart voor genodigden. O, dat was heel leuk; de mensen werden getraakteerd. Ja, dat was een hele gebeurtenis, zo'n dag.”
 „Zie je wel dat er vroeger veel leuker dingen gebeurden.”
 „Welnee; het was alles anders; veel eenvoudiger dan nu, maar beslist niet gemakkelijker. Ik kan niet zeggen, dat ik een onbezorgde jeugd heb gehad.”
 „Weet u wat ik wou?”
 „Nou?”
 „Dat u eens vertelde, wat u het prettigst gevonden hebt, toen u jong was en wat het naaste, het akeligste.”
 „Dat is nogal wat Saskia, zullen we dat laatste maar vergeten?”
 „Nee nee, juist interessant.”
 „Interessant? Nare dingen?”
 „U begrijpt best hoe ik dat bedoel, omaatje.”
 „En waar moet ik mee beginnen? Met het prettigste?”
 „Wat u zelf het liefste wil.”
 „Dan mix ik het maar. Je moet weten, dat ik het altijd heerlijk vond als de torenkijker kwam zeggen dat mijn vader thuiskwam. Dat ging dan zo: de torenkijker keek met een verrekijker de Waterweg op. Zag hij een schip aankomen, dan hing hij een bal of een kegel op de toren, zodat iedereen het zag. De mensen die het zagen begonnen dan te roepen: een bal op, een bal op! En ze vroegen: wie komt er binnen? De torenkijker wist het wel en ging het vlug aan de schippersvrouw zeggen en aan de familieleden van de bemanning. Vrouw, je man is op komst, zo laat naar buiten, zei hij steeds. En dan gingen we allemaal naar het havenhoofd om het schip te zien binnenkomen en vader af te halen, natuurlijk. O, dat was altijd fijn en vooral als er goed gevangen was, want dan werd er ook goed verdiend. Op het

53

Hoofd stonden we bij elkaar en we wachtten vol ongeduld tot het schip zichtbaar was, dan gingen we zwaaien en gedag roepen. Iedereen deed mee, ook de mensen van het kantoor, hoor. Als het schip tegen de kant lag, kwam vader van boord. Het was altijd vrolijk, dat weerzien en we gingen later naar huis met vader tussen ons in, de zeezak op zijn schouder en een zoodje vis voor ons in de hand: haring of ook wel schelvis of kabeljauw. Zo ging het als vader overdag binnenkwam, maar als hij 's nachts gekomen was, wat ook wel gebeurde, dan zagen wij hem 's morgens als we uit bed kwamen pas en de verrassing was er niet minder om. En . . . en weet je wat ook prettig was? Als vader toevallig met de feestdagen of een verjaardag thuis was, want dat gebeurde niet zo vaak, hoor. Maar als hij thuis was, was het dubbel feest zo'n dag.”
 „U was toch met veel broers en zusjes?”
 „Ja, we waren met z'n negenen, gezellig hoor.”
 „Wat een weeshuis!”
 „O nee, wij waren eraan gewend. Als er één weg was, miste je hem gewoon. We konden goed met elkaar opschieten, maar hadden ook weleens ruzie, want dat hoorde er bij. Vroeger kregen de vrouwen veel kinderen.”
 „Soms nu ook nog wel, oma.”
 „Ja, maar die erg grote gezinnen zijn nu welhaast een uitzondering. Ik heb ook nog een zusje gehad van vijf jaar, dat gestorven is.”
 „Hoe kwam dat; is ze ziek geweest?”
 „Nee, maar dit wordt dan een verhaal waaraan voor mij een droevige herinnering verbonden is.”
 „Als u het naar vindt, hoeft u het niet te vertellen hoor,” zegt Saskia verschrikt.
 „Toch zal ik het doen, Saskia. Het is al zo lang geleden, ik kan het je wel vertellen. Je zult dan merken . . . enfin, luister maar.
 Toen ik een meisje van zeven jaar was, had ik twee

54

zusjes onder me, één van zes en één van vijf jaar. We speelden veel met elkaar, maar bleven altijd dicht bij moeder in de buurt. Mijn zusje van vijf had dikwijls hoofdpijn. Ze zag er niet zo goed uit en omdat mijn moeder zich ongerust maakte, ging ze met haar naar de dokter. Die onderzocht haar goed en zei tegen moeder, dat zij zich niet bezorgd hoefde te maken, want mijn zusje scheelde niets. Ze moet alleen veel naar buiten, zei hij.
 Dat was 's morgens. Het was die dag prachtig mooi weer, erg zonnig en warm. Het was zaterdag en mijn moeder had het druk. Ze dacht aan wat de dokter gezegd had over veel naar buiten gaan. Willen jullie samen naar het park? vroeg ze aan ons. Ja graag, zeiden we. We woonden er niet zo ver vandaan, misschien een kwartiertje lopen. We kregen een fles drinken mee en gingen op weg; mijn twee zusjes en ik. Eerst een paar straten door, dan de brug over naar de overkant van de haven en zo naar het park. Ik keek naar mijn zusjes en dacht aan moeders woorden: zullen jullie voorzichtig zijn? We waren voorzichtig en kwamen veilig aan de overkant, waar we verder op het trottoir liepen. We waren er nu bijna; we zagen de bomen van het park al en liepen daarom nog een beetje harder. Maar vlak bij het park, langs de haven, lagen hoge bergen zand. Er waren kinderen in aan het spelen en wij gingen er ook naar toe en bleven er. Het was mooi, schoon zand. We waren er niet weg te slaan en we vergaten het hele park, dat aan de overkant te zien was.
 Aan de andere kant van de haven lagen de scheepswerven. Er werd druk gehamerd en er was veel lawaai, want een vrije zaterdag had toen niemand. In het zand zaten alleen kinderen. Er waren geen grote mensen bij, die hadden het allemaal druk en geen mens waarschuwde ons, dat het gevaarlijk was bij het water. Zelf zagen we het ook niet.

55

We gleden onbezorgd van boven naar beneden en hadden veel pret.
Toen kwam mijn jongste zusje naar me toe: „Laten we naar huis gaan,” zei ze. „Ik wil naar huis, naar moeder, want ik ben moe.”
„Nog even, straks ga ik met je mee,” zei ik.
Mijn ander zusje knikte, dat het goed was. Maar ik vergat de tijd en het werd al later en later. Opeens merkte ik, dat mijn jongste zusje weg was. O, wat schrok ik.
„Waar is Joke?” vroeg ik aan Lenie.
„Dat weet ik niet,” zei die.
„Ze heeft zeker gedaan, wie het eerste thuis is. Kom, laten we haar vlug achterna lopen,” zei ik. We holden samen naar huis. Toen we de straat inkwamen, zagen we mijn moeder bij de groentewagen staan. Ze zag ons dadelijk: „Waar is je zusje?” vroeg ze hevig verschrikt.
„Is ze dan niet thuis?” vroeg ik bang.
„Nee,” zei mijn moeder.
Van dat moment af begon het zoeken naar haar. Iedereen hielp: de politie met speurhonden, de padvindsters en de burens, heel de stad was in rep en roer. Iedereen had het over het vermiste kind. Ze werd die dag niet gevonden en ook 's zondags niet. Het waren vreselijke dagen. Pas 's maandags werd ze gevonden in de haven. Ze was verdronken . . .
„Wat erg . . .”
„Ja, dat zijn wel de dagen in mijn jeugd geweest, die ik nooit vergeten zal. Later hing er een foto van haar in de kamer. Weet je wat daar op stond?”
„Nee.”
„Jong gestorven, vroeg bij God,” zoiets deden de mensen vroeger wel meer. Ik heb er altijd met een soort eerbied naar gekeken . . .
Wil je nu eerst een kopje thee?”
„Graag oma.”
„En zullen we dan eens over vroeger stoppen?”

56

7 Oma en Saskia

Het is avond en heel stil in de kamer. Saskia is aan haar huiswerk bezig, maar het vlot vandaag weer niet. Telkens zucht ze diep en starend kijken haar ogen over de boeken heen die voor haar liggen.
De klok tikt rustig de minuten weg en het wordt al later . . . Op het hardkleedje ligt de poes tevreden te spinnen en zijn voorpoten af te likken, maar dat is dan ook het enige geluid.
Oma zit tegenover haar met een tijdschrift, maar ze leest niet, er is een frons tussen haar ogen, net of ze nadenkt. Dan opeens schuift ze het tijdschrift naar achter en kijkt naar haar kleindochter.
„Gaaf het niet, Saskia?” vraagt ze zacht.
„Nee, dat snertwerk ook,” moppert ze boos.
„Vind je het zo moeilijk?”
„Nou . . . u had het maar gemakkelijk, vroeger.”
„Dat denk je maar, kind. Ik had ook mijn problemen.”
„Ach wat, u hoefde tenminste niet die moeilijke sommen te maken en dat snert Frans te leren . . .”
„Nee, dat is waar . . . maar vind je het dan werkelijk zo naar?”
„Ja!” gilt Saskia en dan valt ze met haar hoofd op haar armen en snikt het opeens uit, wild en onbeheerst huilt ze.
„Maar kind, wat is dat nou?” vraagt oma, verschrikt op haar toekomstend. „Scheelt je wat, ben je ziek, heb je pijn ergens?”
Maar Saskia schudt haar hoofd; ze kan alleen maar huilen en niet praten. Oma strijkt geduldig over haar haar en dringt niet aan. Ze weet uit ervaring, dat het

58

„Nog één verhaal om 't af te ronden, hè?” zegt Saskia verlangend.
„Een prettig voorvalletje.”
„Vooruit maar, oud en nieuw dan. Dat had altijd zo'n aparte sfeer. Met oudejaarsdag kwamen er mensen zingen aan de deur:

*Het oude jaar is haast voorbij,
wij hopen het nieuwe te treden.
Mijn vader is een visserman,
die zuur zijn broodje verdienen kan.
Dat God u nog mag sparen,
nog vele lange jaren.
Het oude jaar uit en het nieuwe jaar in.
Mijn busje staat open, wie gooit er wat in:
Alsjeblief!*

En dan hielden ze hun busje op en dan mocht je van moeder er een cent in doen.
„Een cent?” roept Saskia verbaasd.
„Ja, wat dacht je, een cent was toen nog wel wat, hoor! Nou en de volgende dag, mocht je er zelf opuit. Dan gingen we nieuwjaar wensen bij opa en oma en de ooms en tantes. We kregen overal wat; hier een dubbelletje en daar vijftien cent; o, we voelden ons zo rijk die dag. 's Avonds zaten we allemaal thuis de centen te tellen die we gekregen hadden; het was toch wel grappig. Voor ons kinderen was nieuwjaarsdag altijd een leuke dag. Ik weet nog, dat mijn moeder ook een busje had met klein geld, want bij ons kwamen natuurlijk ook nichtjes en neefjes nieuwjaar wensen, dat begrijp je! Zo, en nu is het voor vandaag genoeg, Saskia. Er was vroeger veel aardigs, maar naar die tijd terugverlangen? Nee, dat kan ik niet, want de mensen hebben het nu veel beter dan toen, dat moet je heus van me geloven, hoor. Er bestond veel armoede en gebrek en dat is gelukkig voorbij. Uittemeteit en nu is mijn verhaaltje uit!”

57

huilen ophouden zal en dan pas kan Saskia praten, dan pas kan ze vertellen wat haar zo hindert.
„Zo, – is nu 't verdriet een beetje gezakt?” vraagt ze na een minuut of vijf.
„'t Gaat nooit over,” snikt Saskia somber.
„Kom kom, wat een zwartkijker bent jij. Is het allemaal zo erg? Vertel het me maar eens en droog je tranen; schreien helpt ook niet; 't kan hoogstens even opluchten.”
„Wat een flinke meid, hè?” zegt Saskia met een natte sniklach.
„Zo'n regenbuitje overkomt ons allemaal weleens een keer, m'n kind. Nou, biecht op, wat heb je?”
„Ik kan niet leren.”
„Wie zegt dat?”
„Ik, dat hoort u toch.”
„Onzin, omdat je nu een keer bent blijven zitten?”
„Nee, omdat ik het echt niet kan, oma, echt niet! Waarom geloven jullie me niet? Niemand gelooft me. Vader niet en moeder niet . . . Altijd zeggen ze maar, dat het mijn eigen schuld is, dat ik mijn best moet doen, of dat ik lui ben of dromerig . . . Ba, ik spuug ervan als ze zo praten. Alleen . . . alleen meneer Hofman . . . die . . . die weet het wel,” snikt Saskia bedroefd.
„Die kan het ook alleen maar goed weten,” zegt oma.
„Ja en die geloven ze ook niet . . .”
„Dat maak je me niet wijs, Saskia.”
„Heus waar; het is echt zo . . . Laatst op een avond is hij bij ons geweest. U had vader eens moeten horen . . . En . . . en nu heb ik mijn rapport . . . en . . . en 't is zo slecht . . . ik . . . ik durf het niet te laten zien . . . en over één dag komen ze thuis . . .”
„Geef mij het eens?”
Saskia zoekt in haar tas, reikt dan het boekje aan oma.
„'t Is Inderdaad niet best,” zegt die peinzend als ze het bekeken heeft. „Wanneer heb je het gekregen?”

59

„'t Is inderdaad niet best,” zegt oma.

ik maken dat ik er ben, de eerste dag na hun thuiskomst, is dat goed? Ik zal hen een beetje voorbereiden, dan valt het vast wel mee.”

„Ik weet niet,” schokschoudert ze weer verdrietig en een beetje hulpeloos.

„En er is nog een betere weg. Zullen we samen bidden en vragen of God je helpt?”

„Nee...”

„Niet? Wat is dat nou, geloof je niet dat God je helpen kan?”

„Dat wel, maar... maar je gaat toch niet om iets vragen, dat je niet wilt, dat is toch zot...”

„Wat wil je dan niet?”

„Op die school blijven, natuurlijk. Ik wil wat anders leren, iets waar ik plezier in heb en... en dat ik kan.”

„Wel kind, dan bidden we dáárom, dan vragen we of God vergeven wil wat je verkeerd deed en of Hij jou je levensweg duidelijk wil maken en dat vader en moeder je daarin begrijpen, zeg ik het zo duidelijk genoeg?”

„Ja...”

„Zullen we dan... Saskia?”

„Ja...” fluistert Saskia bijna onhoorbaar, haar handen eerbiedig samenvouwend.

Oma bidt. Bedachtzaam kiest ze haar woorden en na haar „Amen” blijft het even stil. Dan kijkt ze vol liefde naar haar kleindochter.

„Ben je nu wat rustiger geworden, kind?” vraagt ze vriendelijk.

Saskia knikt, terwijl ze ijverig de laatste tranen uit haar ogen wrijft.

„Zouden vader en moeder heel erg boos zijn om dat spijbelen, oma?” vraagt ze kinderlijk.

Oma glimlacht wijs.

„'t Zal wel meevallen, denk ik,” zegt ze.

„Liep je nu al die dagen met dat rapport in je tas?”

„Ja, maar ik wou er niet aan denken. Eerst ging dat ge-

62

„De dag toen pappa en mamma weggingen. O nee, de dag daarvoor, maar... maar ik durfde het niet te laten zien.”

„Domme meid, had het toch meteen gedaan, dan was het nu al lang achter de rug geweest. Het is immers alleen maar uitstel.”

„Ja, maar ik durfde niet...”

„Waarom niet? Het is alleen uitstel, dat zei ik toch. Je moet er mee voor de dag komen en er valt toch te praten.”

„Ja, maar... er is nog wat... ik heb gespijbeld één keer, kijk...” met haar vinger wijst ze het schoolverzuim aan. „Ze zullen er natuurlijk naar vragen en toen heb ik gejoekt, gezegd dat ik hoofdpijn had op school tegen meneer Hofman... O, vader zal woedend zijn!”

„Ja, dat is een lelijke bijkomstigheid. Waarom deed je dat toen, waarom ging je niet naar school?”

„Gewoon omdat ik geen zin had... en het liefst ging ik nooit, nooit meer!” Saskia snuft en snuft en snikt en weet van geen ophouden.

„Nu is 't genoeg Saskia, schei uit met dat gegrien,” zegt oma, bijna streng. „Luister naar me!”

„Dat doe ik toch,” zegt ze geïrriteerd.

„Er moet gepraat worden thuis; je moet alles zeggen...”

„Nee, dat doe ik niet,” valt Saskia haar in de rede.

„Waarom niet?”

„Omdat ze me toch niet geloven, dat zei ik u toch. Vader denkt: Magda kan leren, Saskia ook, uit! Ze houden meer van Magda, ik zie het wel hoor. Ze trekken haar altijd voor, heus oma, dat is echt waar.”

„Nee, dat geloof ik niet. Je ouders houden evenveel van jou, maar ze willen je dezelfde kansen geven, dat is het en luister nu eens goed, ik wil je helpen.”

„U? Hoe dan?” vraagt Saskia ongelovig.

„Ik zal met je ouders praten. Als je uit school komt, zal

61

makkelijk genoeg, maar nu de week haast om is...”

„Kwam natuurlijk de angst, hè?”

Saskia knikt weer.

„Zo gaat het altijd met dingen die je verzwijgt, wat niet beleden is, komt terug. Maar nu geen muizenissen meer, je moet naar bed, boeken dicht en gaan slapen, vooruit!”

Als Saskia na een kwartier in bed ligt, gaat zachtjes de deur van haar kamer open.

„Ik kom je nog even welterusten zeggen,” zegt oma hartelijk, terwijl ze terloops op de rand van Saskia's ledikant neervalt.

„Gezellig, ik verwachtte u wel.”

„Och ja, ik moet je nog een kus geven en ik wou toch ook zeker weten of je nu rustig bent, zodat je lekker slapen kunt.”

„Bent u tevreden, omaatje?”

„Ik denk het wel,” antwoordt ze peinzend en met een teder gebaar legt ze haar hand op die van haar kleinkind.

„U bent een schat, oma, ik geloof dat u me het beste begrijpt.”

„Tut tut, nu draaf je door.”

„Dat denkt u maar. Luistert u eens, ik wil u nog wat vragen.”

„Nee, nu geen gesprekken meer, je moet gaan slapen.”

„Eén onnozel pieterig klein vraagje dan, oma?”

„Vooruit maar, kom op met dat kleine vraagje.”

„Hoeveel talenten denkt u dat ik heb?”

„Lieve help, noem jij dat een klein vraagje? Dat is me nogal wat. Hoe kan ik dat weten, lieve kind en hoe kom je aan zo'n vraag?”

„Vader las het een keer uit de bijbel en hij zei dat talenten zo iets als gaven waren. Nou, als je niet kunt leren ben je dom, dus dan heb ik niet veel talenten, dacht ik.”

„Kind, kind, dat zie je helemaal verkeerd. Goed kunnen leren is een gave, toegegeven, maar een mens kan nog

63

veel meer andere gaven hebben. Als je een gezond verstand hebt . . . en dat heb je toch lieverd, dan bezit je al een heel grote gave. Er zijn ook zoveel gaven van het hart bijvoorbeeld. Lief zijn voor anderen en vergevensgezind, niet haatdragend en boos zijn . . ."

"En wat nog meer?"

"Ja, noem maar op: als je goed tekenen kan of borduren, dat zijn ook gaven hoor en verplegen bijvoorbeeld, daar hebben sommige meisjes een bijzondere aanleg voor. Om nog maar te zwijgen over zang en muziek."

"Wat zou ik het beste kunnen, denkt u?"

"Dat is een volgende vraag, meisje, nee daar trap ik niet in. Welterusten en een dromeloze nacht toegewenst, dag hoor!"

"Dag oma. Als u het weet, moet u het morgen zeggen, belooft u het?" roept Saskia oma na, die vlug de deur achter zich dicht trekt. Daarna gaat het licht uit, en is het donker in de slaapkamer.

Maar Saskia slaapt niet gauw; ze denkt aan het gesprek. En aan de hele avond en ze glimlacht even . . . Magda heeft een hekel aan handwerken en tekenen; daar maakt ze ook niets van. Ze wil altijd maar leren, alleen leren . . .

"Kom maar van je voetstuk af, zus," zegt ze zacht.

"Want jij kan ook niet alles." Iemand die alles zou kunnen, moet wel een wondermens zijn en . . . en die bestaan niet . . . Nee, die bestaan natuurlijk niet . . . mijmert ze voort.

Dan slaapt ze in!

64

"Hoe weet jij het dan?"

"Van haar moeder. Ze stond het gisteren in de winkel te vertellen. Ans had zo'n slecht rapport en ze spijbelt zo dikwijls, ze schijnt een vreselijke hekel aan school te hebben. Nu gaat ze maandag naar de huishoudschool. Stom hè? Met mavo heb je veel meer kansen."

"Dat weet ik niet en bovendien geef ik Ans gelijk. Als je tegen je zin iets doet, gaat het toch niet en ze was vast nooit door haar examen gekomen."

"Die kans was groot. Nou, je weet het nieuwtje, je bent vast de eerste van jullie klas. Ik ga nog even naar Jozet toe, dáág!" en weg is ze.

Maar het is niet waar, dat Saskia het het eerste weet, want op het schoolplein staan er al meer meisjes over te praten.

Als ik deze week niet bij oma geweest was, had ze het me zelf wel verteld, denkt Saskia. 't Zal vreemd zijn dat ze niet meer komt, ik zal haar het meest missen, want ik ging veel met haar om.

Meneer Hofman deelt het feit ook in de klas mee en Saskia heeft het gevoel dat hij opzettelijk haar aankijkt als hij het vertelt.

Ze bloost.

Hè, nu is ze opeens haar goed humeur kwijt. Nu zit ze er meteen weer onder voor de hele dag, bà!

Geërgerd schuift ze zo ver mogelijk bij Nel Voorman vandaan, die naast haar in de bank zit.

"Je bent toch niet vies van me?" meent die spottend te moeten opmerken.

O, ze doet alles weer verkeerd vandaag, zul je zien. Ze voelt zichzelf hoe langer hoe onzekerder worden. Wat mist ze de soms wat ondeugende lach van Ans, die voor haar zat en dikwijls vlug even omkeek. Ze moet veel aan haar denken en ze voelt een vage jaloezie . . . Het slot van het liedje is, dat ze weer verschrikkelijk zit te knoeien, zo erg, dat ze zich schaamt als meneer

66

8 Daags daarna

Met een ruk gooit Saskia de volgende morgen de dekens van zich af. Ze is klaar wakker en springt, nog voor oma haar geroepen heeft, uit bed. Ze schuift de gordijnen open, want er zijn toch geen inkijkers.

Er is even verwondering in Saskia. Zulk mooi weer was het de laatste dagen niet? En nu? Het is opeens lente! Bij de burens in de sringebloom fluit een lijster en de mussen kwetteren, dat horen en zien je vergaet.

Door de vitrage kijkt Saskia naar de tuin, daar bloeien de voorjaarsbloemen: prachtige fiere tulpen en dikke kleurige korte hyacinten en gele narcissen. Lentebloemen, prachtig mooi en een lust voor het oog.

Hoe komt het, dat ze dat niet eerder gezien heeft? Komt het omdat ze opeens zo opgewekt is, zo blij? Ze kleedt zich vlug aan en ontbijt samen met oma, die de tafel al gedekt had.

Daarna gaat ze naar school. Irma staat op de hoek van de straat naar haar uit te kijken.

"Ik dacht wel, dat je gauw komen zou," zegt ze.

"Maar 't is de laatste ochtend," zegt Saskia, "dat ik bij oma ben."

"Weet ik," geeft Irma toe, "maar ik moet je wat vertellen."

"Iets dat ik niet weet?"

"Dat veronderstel ik, maar ik zal het je gauw zeggen, want je zult er wel van staan te kijken. Ans Brons komt niet meer op school."

"Hè?"

"Ja, daar sta je van te kijken, zeker?"

"En of! Is het echt waar?"

"Anders zou ik het je niet vertellen."

65

Hofman over haar schouders naar haar werk kijkt. Toch zegt hij niets, als hij weer verder gaat. De tijd dat hij op haar mopperde, is voorbij. Dat is wel vreemd, ontdekt ze opeens. Het was niet prettig toen . . . maar dit . . . dit niets zeggen benauwt haar. Ze heeft het gevoel of ze eigenlijk niet meer meetelt . . . of ze voor spek en bonen in de klas zit . . . Vreselijk!

Maar ook deze dag gaat tenslotte voorbij; tegen de avond komen vader en moeder thuis en dan is de logeerpret bij oma afgelopen. Ze zullen samen naar huis gaan om haar ouders te verwelkomen, oma en zij en dan blijft ze er gelijk, natuurlijk dat is gewoon, zo hoort het.

Geërgd gaat ze met oma over de straat. Zij draagt haar koffertje met kleren en oma haar schooltas. In de straat zien ze de auto van vader al staan, ze zijn er dus eerder dan verwacht werd.

Saskia heeft van opwinding, maar de begroeting is heel hartelijk. Magda zit er ook al.

"Hoy zus, leef je nog?" zegt ze amicaal.

"Zoals je ziet," zegt ze, "je kunt me best een kus geven."

"Dat is waar," zegt Magda, "kom hier kind, dan zal ik je innig omhelzen."

't Gaat alles onder een grapie door. Moeder praat druk over de reis. Ze is naar Frankrijk geweest, naar Parijs en natuurlijk zijn er cadeautjes meegebracht. Voor oma een prachtige zijden sjaal, die ze eerst allemaal uitvoerig moeten bewonderen.

Dan krijgt Saskia wel drie pakjes. Nieuwsgierig maakt zij ze open. Er komt een fijn geborduurd zakdoekje te voorschijn en een flesje Franse parfum. Het laatste pakje is wel de grootste verrassing, want daar zit een prachtige armband in, gemaakt van kunstig bewerkt metaal en versierd met lichtblauwe steentjes. Saskia is er dolblij mee en dadelijk vergelijkt ze hem met de

67

armband van Magda, die haast precies eender is, maar met rode steentjes gezet. Oma kijkt haar veelbetekenend aan: zie je wel, dat je ouders van jou net zoveel houden als van Magda? schijnen haar ogen te zeggen.

Maar weer komt het rapport haar blijdschap bederven. Ik heb hem eigenlijk niet verdiend, denkt ze. Als ze alles wisten, had ik hem zeker niet gekregen. Stel je voor. Even raakt ze in paniek en om haar verwarring te verbergen, buigt ze zich lang en aandachtig over het geschenk heen.

Magda praat alweer druk: „Hoe ging het met uw Frans in Parijs, moeder?” vraagt ze lachend.

„Daar maakte ik niets van,” zegt moeder vrolijk.

„En als u ging winkelen? Hoe versierde u het dan?”

„O, gemakkelijk genoeg. Je wijst maar aan wat je hebben wilt en dan is het gauw genoeg gekocht als je je geld maar op de toonbank legt. Nee, dat leverde geen moeilijkheden op. Weet je, wat ik wel erg jammer vond? Dat ik niet eens een gesprek kon hebben.”

„Ja, en daarom zou ik best een poos in Frankrijk willen werken, om goed de taal te leren. Met je schoolfrans kom je wel een eind, maar de taal goed spreken leer je pas in de omgang,” zegt Magda eigenwijs.

„Juist,” komt vader van achter zijn krant, „je hoort het, Saskia, een beetje talenkennis is heel nuttig. Voor jou ook. Wie weet waar jij later nog eens komt. Iedereen reist tegenwoordig.”

„Parijs is geweldig boeiend,” zegt moeder er vlug overheen en rap vertelt ze, wat ze allemaal gezien heeft. Ze geeft een levendig verslag van de reis, telkens onderbroken door opmerkingen en vragen van de anderen. Bij de koffie is er Frans gebak, dat Saskia beslist niet lekkerder vindt dan het Hollandse, al smaakt het natuurlijk best en is het alleen al leuk omdat het van zo'n verre bakker komt.

68

9 De vlucht

Saskia zit met haar boeken op bed. Ze probeert nog wat te leren voor ze naar school gaat, want gisteravond had de slaap haar te pakken voor ze het wist. Maar het is pet, ze kan zich maar niet concentreren, ze voelt zich diep ongelukkig . . . De dag die voor haar ligt zal wel weer een mislukking worden!

Ze staart verdrietig het raam uit en vergeet volkomen de tijd.

Opeens gooit Magda haar deur open. „Waar blijf je?” roept ze gejaagd. „Als je niet gauw komt, haal je de school niet meer.”

„t Zal me zo een zorg zijn,” bromt Saskia onverschillig. Toch staat ze op om aan tafel te gaan. Daar vindt ze niemand, want Magda is de voordeur al uitgewipt. Haar ouders liggen kennelijk nog uit te rusten, in elk geval moeder, want vader kan ook weg zijn, daar verdiept ze zich niet in.

Met tegenzin schrokt ze een boterham naar binnen met een paar slokken warme thee en dan staat ze haastig op om naar school te gaan. Lopen? Daar is het te laat voor, dan de fiets maar!

Een lege band. Het wiel staat op de slappe rubber; onmogelijk om ermee te rijden. Ze snijdt de tas op de grond en begint te pompen, maar het ventiel zit verstopt; met grote moeite krijgt ze hem eindelijk vol. Ze stuift wild de fietsenbergsplaats uit en loopt bijna een van de burens omver.

„Pardon, ik heb haast,” stamelt ze onvast.

„Haast geeft ongelukken,” waarschuwt de man boos. Maar ze hoort het al niet meer; ze trapt als een razende. Het is mooi weer, maar winderig, dat voelt ze best en

70

Wat later op de avond begint moeder flink te geeuwen.

„Ik ben erg moe, we moeten maar vroeg naar bed gaan vanavond,” zegt ze. „Het was een lange reis en toch ook een vermoeiende, drukke week, vooral voor vader.”

„Dat kan ik me voorstellen,” zegt oma, die de wenk begrepen heeft en dadelijk opstaat om weg te gaan.

„Zo bedoel ik het niet,” zegt moeder.

„Weet ik wel, Marie, maar het is goed zo. Ik ben blij, dat ik jullie even gezien heb en morgen kom ik wel weer babbelen, dan vertel je me de rest maar.”

Als ze afscheid genomen heeft, loopt Saskia met haar mee naar de deur om haar uit te laten. „Ik wil u nog bedanken voor de prettige dagen en 't lekkere eten en . . . en de fijne gesprekken,” zegt ze zacht.

„Ik vond het zelf ook gezellig, kind. Je komt maar veel aan. Nu lekker gaan slapen hoor en niet piekeren. Dag Saskia.”

„Dag oma, welterusten,” groet Saskia, dan doet ze de buitendeur dicht en keert terug naar de kamer, waar opeens iedereen zich klaar loopt te maken voor de nacht.

„Moesten jullie nog niet wat werken?” merkt vader op. „Doe ik op mijn kamer nog wel!” gilt Magda vanuit de keuken.

„En jij, Saskia?”

„Ja, ik ook vader,” zegt ze haastig.

„Doen hoor, meisje. Een pretje gun ik je best, maar de plichten moeten daardoor niet vergeten worden, welterusten samen.”

„Natuurlijk,” geeft moeder toe, terwijl ze Magda en Saskia goedenacht kust, „maar het is een bijzondere avond geweest, voor een keer gaan jullie dan maar wat later naar bed.”

69

altijd tégen als je op wil schieten! Dan slaat de toren negen zware, volle slagen!

Te laat! Ze is toch te laat, weet ze opeens akelig goed. Ontmoedigd springt ze van de fiets, waarom zal ze zich haasten; het geeft toch niet meer. Ze hijgt van opwinding en ellende . . . Wat nu? Een paniekstemming komt over haar. Ze wil vluchten, weg, weg van alles! Van de school en van thuis waar ze haar toch niet begrijpen . . . weg, wég!

Ze begint weer te fietsen, maar nu een andere kant uit, door een zijstraat naar een stiller gedeelte van de stad, naar de buitenkant. Ze vraagt zich niet af, waar ze heen wil, ze fietst maar. Dan komt ze al gauw op een landweg, die naar het eerstvolgende dorp voert. Een pad met aan weerskanten een sloot en weilanden met koeien en hier en daar een boerderij. Het is er rustig op dit uur en vanzelf begint Saskia af te remmen. Met een onverschillige regelmaat trapt ze voort, waarom harder? Ze heeft toch geen doel meer, als ze maar niet naar school hoeft en niet naar huis. . . . Waarheen dan? Ze vraagt het zich niet af, ze fietst maar . . .

In het eerstvolgende dorp koopt ze een zak broodjes en een halve liter melk, die ze achter elkaar opdrinkt.

„Je hebt nogal dorst, geloof ik,” zegt de man die haar helpt.

Ze knikt en om verdere nieuwsgierige vragen te voorkomen, betaalt ze meteen en gaat de winkel uit. Weer pakt ze haar fiets en peddelt verder. Weilanden met koeien en varkens, eenden in sloten, het trekt alles aan haar voorbij in een bijna eentonige regelmaat. Boeren die op het land bezig zijn, kijken soms even op als ze langs fietst. Een heel enkele groet, maar ze groet niet terug. Stug rijdt ze door, waarheen weet ze zelf niet. Ze weet alleen dit: niet naar huis en niet naar school! Tegen de avond komt ze in een stadje aan. Ze weet niet hoe het heet. Hier zal ze moeten overnachten, want het

71

Voorzichtig tastend zoekt Saskia een weg langs de kisten.

begint al donker te worden, maar waar? Veel geld heeft ze niet. Ze zet haar fiets ergens neer en loopt onzeker wat rond. Daar is een groot huis met een tuin erom en in die tuin een prieel. Zou ze? ... Maar ze rilt van angst ... nee niet daar!

Ze loopt straat in straat uit met de fiets aan haar hand. Het wordt al donkerder buiten en al stiller op de weg die ze gaat. In de huizen wordt overal licht aangedaan en hunkerend kijkt Saskia door de ruiten naar de gezellige huiskamers. O, wat verlangt ze naar huis, naar de veilige beslotenheid van hun eigen woning. Maar ze kan niet terug, ze durft nu helemaal niet meer, na alles wat ze gedaan heeft en ze is zo moe, zo moe! Ze zou willen slapen en nergens meer aan denken!

Op het marktplaatsplein staat een grote verhuiswagen; de deuren staan half open. Schichtig kijkt Saskia rond; niemand te zien, dan ... met bonzend hart hijst ze zich naar binnen. Voorzichtig tastend zoekt ze een weg langs de kisten. Ha, dekens, een hele stapel, net wat ze dacht. Met een zucht van verlichting gaat ze liggen en dekt zich toe. Het ruikt vies naar stof, maar ze ligt warm. Het kan voor de nacht wel en als ze morgen gaan rijden, dan word ik wel wakker, denkt ze moe.

De eigenaar van de wagen, die even thuis koffie was gaan drinken, sluit een half uur later de deuren, maar dat hoort Saskia niet, want ze slaapt diep. Op van vermoeidheid en spanning.

Als ze plotseling wakker wordt, is het doodstil. Gespannen luistert ze naar enig geluid, maar als de torenklok twaalf slagen laat horen, duikt ze verschrikt weg in de grauwe, wat muffe dekens.

Ze heeft de tijd nog en aan thuis wil ze niet denken. Geen moment, nee, geen moment.

73

10 Thuis

„Weet jij niet waar Saskia is?“ valt moeder dadelijk nerveus uit tegen Magda, als die uit school komt.

„Ik? Welnee. Hoe zou ik dat weten. Is ze dan niet uit school gekomen?“

„Nee, ik zit al meer dan een uur te wachten.“

„Bel de school dan eens op, misschien moet ze wel nablijven.“

„Zo lang? Dat gebeurt nooit, 't is haast half twee; ze had al een uur thuis moeten zijn.“

„Dat zei u daarnet ook, maar doe nu wat ik zeg, bel iemand!“

„Pa?“

„Nee, de school of de leraar natuurlijk. Hoe kan pa nu weten waar Saskia is, als hij op kantoor zit.“

„Je hebt gelijk, maar ik ben helemaal in de war. Ik maak me zo ongerust over je zusje. Ik weet niet; ze had de laatste tijd wat. Als ik maar wist wat!“

„Ik geloof dat u weer aardig bezig bent te overdrijven. Nou, pakt u nou de telefoon, of niet?“

„Ja ja, er zal niet anders opzitten. Even het nummer opzoeken.“ Ze bladert in de telefoongids tot ze het nummer gevonden heeft en draait dan.

„Ja, met mevrouw Fransen. Is meneer Hofman daar ook? ... Ja graag ... Met mevrouw Fransen, meneer Hofman, Saskia is nog steeds niet thuis. Moest ze soms schoolblijven? ... Wát zegt u? ... Is ze niet op school geweest? En ze ging vanmorgen gewoon de deur uit! ... Maar, maar dat is erg ... nee, dat begrijp ik ... ja, meneer Hofman, dank u.“

„Wat zei meneer Hofman, mam? Is Sassie niet op school geweest?“

„Wat zei meneer Hofman, mam? Is Sassie niet op school geweest?“

„Wat zei meneer Hofman, mam? Is Sassie niet op school geweest?“

„Wat zei meneer Hofman, mam? Is Sassie niet op school geweest?“

„Wat zei meneer Hofman, mam? Is Sassie niet op school geweest?“

„Wat zei meneer Hofman, mam? Is Sassie niet op school geweest?“

„Wat zei meneer Hofman, mam? Is Sassie niet op school geweest?“

„Wat zei meneer Hofman, mam? Is Sassie niet op school geweest?“

„Wat zei meneer Hofman, mam? Is Sassie niet op school geweest?“

„Wat zei meneer Hofman, mam? Is Sassie niet op school geweest?“

„Wat zei meneer Hofman, mam? Is Sassie niet op school geweest?“

„Wat zei meneer Hofman, mam? Is Sassie niet op school geweest?“

„Wat zei meneer Hofman, mam? Is Sassie niet op school geweest?“

„Wat zei meneer Hofman, mam? Is Sassie niet op school geweest?“

„Wat zei meneer Hofman, mam? Is Sassie niet op school geweest?“

„Wat zei meneer Hofman, mam? Is Sassie niet op school geweest?“

„Wat zei meneer Hofman, mam? Is Sassie niet op school geweest?“

„Wat zei meneer Hofman, mam? Is Sassie niet op school geweest?“

„Wat zei meneer Hofman, mam? Is Sassie niet op school geweest?“

„Wat zei meneer Hofman, mam? Is Sassie niet op school geweest?“

„Wat zei meneer Hofman, mam? Is Sassie niet op school geweest?“

„Nee, ze hebben haar niet gezien,“ zegt mevrouw Fransen verslagen.

„Wat een rakker, dan spijbelt ze zeker vandaag,“ probeert Magda te grappen, maar de poging mislukt hopeeloos.

„Ik moet vader ook maar bellen,“ zegt moeder met een snik naar de telefoon en een half verwezen blik.

„Doe nu meteen niet zo tragisch, mam, Saskia is geen klein kind meer. Laat ze nu eens een keer gespijbeeld hebben en wat dan nog?“

„Als 't dat was, was ze toch thuisgekomen met 't eten, meid. Jij hebt toch ook honger, of niet soms?“

„Nou ja, je gaat niet dood als je een keer overslaat, hoor. Ze komt heus wel boven water strakjes. Maakt u zich nu niet zo bezorgd en wacht even met alarmeren.“

„Goed dan,“ geeft moeder benepen toe, maar ze heeft geen rust meer. Als een opgejaagde kip loopt ze door de kamer. Staat dan stil voor de ramen, dan bij de schoorsteenmantel en dan bij de tafel. Tenslotte gaat ze naar de telefoon, belt haar man op en snikt haar angst uit: „Saskia is er niet!“

Ze vertelt dat Saskia niet op school geweest is, en dat ze maar niet begrijpt waar het kind wezen kan.

„Bel oma,“ zegt meneer Fransen met enige onrust in zijn stem. „Misschien zit ze daar, en Marie, houd me op de hoogte, wil je?“

Maar voor er een uur verstreken is, zitten ze allemaal verslagen in de kamer. Vader en moeder, Magda en oma en ze praten en praten en vragen zich naarmate de uren verstrijken, steeds angstiger af, waar Saskia wezen zal. Allerlei vrienden en kennissen worden opgebeld en telkens weer klinkt de quasi onschuldige vraag: „Is onze dochter Saskia misschien ook bij u?“

En telkens weer komt het ontkennend antwoord: „Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

„Ze is er niet! En we hebben haar ook niet gezien, mevrouw ... meneer ...“

75

„Het is om moedeloos van te worden,” zucht moeder triest.
 Het wordt vier uur, vijf uur, zes uur . . . Het is bijna niet meer om uit te houden.
 Oma heeft verteld van het rapport, de slechte cijfers en Saskia's huilbui. Het is allemaal blijven hangen als een stil verwijt. Was het dan zo erg? vragen zij zich vertwijfeld af. O, ze kunnen het haast niet meer uithouden in huis. Ze schrikken op als er gebeld wordt, of als de telefoon gaat. Dan is er ook even hoop: dat zal ze zijn, maar als het niet zo is, is de angst en zorg daarna nog groter. Nóg heviger en intenser klemt de vraag waar Saskia zit, als het donker wordt. Moeder en oma huilen voortdurend en meneer Fransen heeft ook al zijn kalmte verloren.
 „Zal ik naar de politie gaan en haar opgeven als vermist?”
 „Ja, doe dat maar, dan kan er naar haar gezocht worden,” snikt zijn vrouw.
 Zelf heeft hij met zijn auto al een paar maal de stad doorkruist, zonder een spoor van Saskia te ontdekken. Wie weet, wat er met haar gebeurd is.
 Je hoort soms zulke rare verhalen, het is om bang van te worden.
 Het is beter nu niet langer te wachten.
 Meneer Fransen wordt toegelaten bij een rechercheur.
 „Gaat u zitten meneer. Wat is er van uw dienst?”
 „Onze dochter is vanmorgen naar school gegaan en sindsdien vermist. Ze is niet op school geweest en niemand schijnt haar gezien te hebben.”
 „Is er wat voorgevallen thuis?”
 „Nee, mijn vrouw en ik zijn gisteren pas teruggekomen van een zakenreis. We hebben wat cadeautjes voor haar meegebracht en het was gezellig met elkaar.”
 „Is het een meisje dat gemakkelijk met iemand meegaat?”

76

„O nee, daar is ze veel te gereserveerd voor, nee, dat dacht ik niet.”
 „Stel voor, dat ze uit eigen beweging weggelopen is. Kunt u dan geen enkele reden daarvoor noemen?”
 „Ze had een slecht rapport, dat hadden we zelf nog niet gezien, maar dat hoorden we van haar oma, bij wie ze vorige week gelogeed heeft.”
 „Kon ze bang zijn voor straf daarvoor, meneer Fransen?”
 „Natuurlijk zou ik het niet prettig gevonden hebben, dat spreekt vanzelf, te meer omdat ze vorig jaar . . .”
 „Ja, wát vorig jaar?”
 „Was blijven zitten!”
 „En u stond erop dat ze op die school bleef?”
 „Hm . . . ja . . . ik eh . . . ik was er wel voor.”
 „Wilt u haar signalement opgeven? Wat had ze vanmorgen aan?”
 „Een blauw jack en een geruite jurk, blauwgeruit, bruine lage schoenen.”
 „Is ze blond?”
 „Ja, ze heeft kort, enigszins krullend haar, grijze ogen. Wel flink voor haar leeftijd.”
 „Ging ze altijd op de fiets naar school?”
 „Niet altijd. Als ze laat was wél en ze was vanmorgen erg laat, dat vertelde mijn andere dochter.”
 „Kan ze goed met haar zus opschieten. Is er geen ergernis tussen die twee, of sprake van grote jaloezie?”
 „Dat weet ik eigenlijk niet zo goed, dat zou mijn vrouw beter kunnen beantwoorden. Het zijn twee heel verschillende types, maar van narijheid tussen hen heb ik nooit gehoord. Ze gaan vrij goed met elkaar om.”
 „Meneer Fransen, we zullen haar signalement doorgeven aan alle omliggende plaatsen en we zullen alles in het werk stellen om haar te vinden.”
 „Dank u meneer; heel graag. U begrijpt hoe ongerust we zijn. Mijn vrouw is helemaal overstuur.”

77

„Mocht ze thuiskomen, dan belt u ons onmiddellijk, afgesproken?”
 „Ja meneer, dank u voor het onderhoud.”
 In snelle vaart rijdt vader Fransen naar huis. Een vage hoop in zijn binnenste. Maar het is thuis nog als tevoren. Alle drie verkeren langzamerhand in hevige opgewondenheid, die soms in diepe neerslachtigheid overgaat. De uren kruipen voorbij. Niemand denkt aan naar bed gaan. Het wordt elf uur, twaalf uur, één uur . . . Het is verschrikkelijk!
 „Ze heeft vast een ongeluk gekregen,” kermt moeder voor de zoveelste keer.
 Maar vader Fransen schudt zijn hoofd. „Dan hadden we al lang bericht van de politie. Ze had haar tas met boeken bij zich, waarop overal haar naam staat.”
 „Maar niet haar adres . . .”
 „Dat is intussen bij de politie bekend.”
 „Ja . . . maar . . . maar als ze verdronken is, in het water gereden of zo . . . dan . . . dan kunnen ze haar . . .”
 „Hou op, mam!” roept Magda wanhopig, haar in de rede vallend.
 Maar de woorden blijven hangen en de angst . . .
 „Zal ik u naar huis brengen, moeder?” vraagt vader al over middernacht.
 „Alsjeblieft niet, hoe zou ik kunnen slapen? Als jullie het goed vinden, blijf ik liever hier.”
 Niemand geeft antwoord. Ze zitten versuft bij elkaar en wachten, wachten eindeloos. Heeft een nacht ooit zo lang geduurd?
 Oma zit stil te bidden. Haar lippen prevelen onhoorbaar een gebed. Zij weet wat angst is uit haar jeugd; ze weet ook waar ze heen kan mét die angst!
 Moeder zucht: O God, o God, mijn kind, mijn meisje, waar is ze . . . ?
 En ook dát is een gebed: Here God, breng haar bij ons terug, alstublieft alstublieft . . .

78

Bij het aanbreken van de nieuwe dag schuift vader het gordijn open; de lichten gaan uit. Als grauwe wezenloze mensen zien ze elkaar aan. Onbegrijpelijk dat die nacht is omgegaan en dat de morgen komt met vogelgezang en gouden zonneschijn.
 „Je moet thee zetten, vrouw,” zegt vader dringend.
 „Laat mij dat doen,” zegt Magda, blij dat ze een reden heeft om op te staan. Ze maakt wat boterhammen klaar. Maar na een paar happen zijn ze allemaal verzadigd.
 „Bel de politie nog eens, Jan, wie weet of ze haar mischien gevonden hebben, je kunt nooit weten.”
 „Nee, als dat zo is, krijgen we dadelijk bericht. Ze weten toch hoe we zitten, dacht je . . . Ik ga er ook weer op uit met de auto, tot straks.”
 „De telefoon, pa!” gilt Magda opgewonden, als hij al bij de trap staat. Dan keert hij snel terug en grijpt de hoorn: „Hallo? Met de politie? . . . Ja, met Fransen . . . Een fiets gevonden . . . mét een schooltas achterop . . . ? Ja . . . ja dat moet hem zijn . . . mogelijk . . . tss . . . ja . . . dank u voor het bericht.”
 Verwezen legt meneer Fransen de hoorn op het toestel.
 „En . . . is ze gevonden?”
 „Alleen de fiets.”
 „Waar?”
 „In L., hij stond tegen de kerk aan, met haar schooltas nog achterop . . .”
 „Alleen de fiets?”
 „Ja . . .”
 „En Saskia . . . was ze er dan niet bij . . .”
 „Ze hebben nog geen spoor van haar. Maar . . . maar er wordt overal naar haar gezocht. Ik ga ook naar L. met de wagen.”
 „Mag ik mee, vader?” smeekt Magda, bijna in tranen.
 „Nee kind, jij moet bij moeder blijven.”
 „Hè toe, pa?”
 „Je plaats is hier, ik móet gaan . . . Blijf bij moeder; zij

79

heeft je nodig, Magda. Wees flink, toe meisje, ik heb haast," fluistert vader haar toe.
Dan is hij weg. Ze horen hoe in 't stille morgenuur de motor start en de wagen de straat uitrijdt.

11 De verhuishwagen

Het is vijf uur in de morgen en nog doodstil in L. Maar hier en daar gaat een deur open; enkele mannen komen samen op het marktplein. Ze wensen elkaar goedemorgen. Voordat ze in de cabine van de verhuishwagen plaatsnemen, vraagt de tweede chauffeur: „Kees, ga jij achter het stuur?"
„Okee, mij best," zegt Kees, terwijl hij links de wagen instapt. Zijn collega's komen naast hem zitten, een van hen kruipt in de hoek, kennelijk om te gaan maffen. De anderen voeren een kort gesprek.
„Je weet waar we heen moeten, hè?"
„Mij bekend, een dikke twee uur rijden als ik me niet vergis."
„Als we er om acht uur maar zijn, want dat is afgesproken met die mensen en 't moet, want we hebben vanmiddag nog een verhuizing."
„Dat zal dan wel laat worden," bromt Kees.
„Ja, 't moest beslist vandaag nog; ze willen niet anders. Nou rijden maar jongen, we worden wel goed wakker als we er zijn."
„Als ze koffie hebben tenminste," bromt nummer drie. Kees start de motor en dan rijden ze; de wagen bonkt over de keien, maar niemand let erop; ze zijn dat gewend.
„Ik geloof dat er kisten omvallen," zegt Jaap geuwend.
„Wel?"

80

„'t Was een soort verstekeling," zegt Piet.

„Hoor je dat bonken dan niet in de wagen?"

„Welnee man, je droomt."

„Goed, dan droom ik maar. 't Is wel een lekker gehoor; ik houd van muziek. Een beetje tromgeroffel, best wel jofel, ik slaap toch wel."

„Nou, welterusten dan!"

„Huuu, je roept me maar als we er zijn," geeuwt Jaap ongenueerd.

Een poos is het stil, Kees kijkt voor zich op de weg en zegt af en toe wat tegen z'n kameraad.

„De boel staat anders binnen wel wankel," zegt Piet na een tijd. „Jaap had toch gelijk, daarnet."

„'t Zijn maar kisten," zegt Kees.

Zullen we even stoppen om te kijken?"

„Geen sprake van, er kan geen blinde kip schade doen aan die wagen; laat staan aan die kisten. We zien het straks wel, hoor," zegt Kees weer.

„Mij best," geeft Piet toe.

Een tijd lang praten ze niet. Kees rijdt geconcentreerd en Piet heeft ook niet veel spraakwater zo 's morgens vroeg. Op de weg wordt het intussen al drukker en drukker. Vooral als ze een stad naderen, wordt het uitkijken. Af en toe staan ze voor een rood stoplicht, met een lange sliert auto's voor en achter hen.

„Als we maar op tijd zijn," bromt Piet dan ongerust. „We zijn op tijd," verzekert Kees onverstoord.

En hij heeft juist gemikt, want tegen achten stoppen ze voor het huis waar ze wezen moeten. Ze springen alle drie uit de wagen, rekken zich eens uit en bellen tusslot aan. Onmiddellijk wordt de deur opengedaan. Een jong mevrouwje staat lachend voor de mannen en begint dadelijk opgewekt te praten.

„Prachtig op tijd mensen, dat is fijn! Zeker erg vroeg weggegaan en trek in koffie?"

„Alstublieft mevrouw, dat slaan we niet af," zegt Piet, met een olijke knipoog naar Jaap.

81

„Kom dan maar naar de keuken, daar staat het klaar."

Vlug en kwiek zet ze de bekers neer en schenkt ze meteen vol koffie. „Er is ook nog brood, als u soms honger hebt," zegt ze, een schaal met sandwiches neerzettend. De verhuizers genieten van de koffie en pikken terloops een boterhammetje mee, daarna staan ze vlug op en begeven zich naar de huiskamer om de boel in ogen-schouw te nemen. Ze overleggen hoe ze het beste kunnen werken en daarna gaan ze naar de wagen. Jaap heeft de sleutel; hij steekt hem in het slot en opent de brede deuren...

„Lieve ziel, wat zullen we nou beleven!" zegt hij verbaasd.

„Hè?"

„Wát!"

Een snikkend meisje zit in de wagen, niet in staat iets te zeggen.

„Waar kom jij vandaan?"

„Wie ben je?"

„En hoe kom je in de wagen?"

De vragen schieten op haar af als pijlen uit een boog. Ze helpen haar de wagen uit en nemen haar mee naar binnen, waar de bewoners dadelijk nieuwsgierig komen kijken.

„We hebben een meisje in de wagen meegebracht."

„Wisten we niet, hoor!"

„Was een soort verstekeling," zegt Piet.

„Ik zei nog van dat gestommel," bromt Jaap gemelijk.

„Nou, praat op, wie ben je?" snauwt Kees, niet al te vriendelijk.

„We hebben geen tijd voor smoesjes; we moeten opschieten. Hoe kom jij in onze wagen?"

„Gisteravond op de markt... Ik heb erin ge... geslapen..." snikt Saskia.

„Waar kom je vandaan?"

„Dat... dat zeg ik niet."

83

„Zo, nou dan meteen maar naar de politie, die weet wel raad met weglousters, geloof dat.”
 „Nee nee, ik ga zelf wel naar huis . . .”
 „Hoe? Lopen soms? Van hier naar L. en van L. naar huis?”
 „Weet je wel waar we zitten?”
 Saskia schudt haar hoofd. Hoe zou ze het weten. Heeft ze niet uren lang achter die vreselijke, gesloten deuren gezeten en met haar vuisten op de wanden gebomd? O, ze is de narigheid nog niet te boven en kan nauwelijks praten. Maar daar is de jonge mevrouw. Ze komt op haar toe en neemt haar opeens bij de hand.
 „Ik zal weleens even met haar praten, mannen,” zegt ze. „Gaaf u uw gang maar, toe!”
 „Wij willen u anders geen last bezorgen,” zegt Piet.
 „U hebt wel wat anders aan uw hoofd met die verhuizing vanmorgen.”
 „Laat het maar aan mij over. Kom meisje, loop met me mee dan zullen we de zaak ophelderen,” praat ze gemeedelijk.
 Saskia loopt mee. Ze gaan naar een slaapkamer, daar geeft mevrouw de Lange haar een handdoek.
 „Hier, was eerst je gezicht eens, de vuile strepen lopen er over en kam je haar wat.”
 Terwijl Saskia daarmee bezig is, haalt mevrouw vlug uit de keuken een kop koffie en de schaal met brood.
 „Nu eerst wat eten en drinken,” zegt ze vriendelijk, „dat zal je goed doen, want je bent helemaal van de wijs. Kom, nu niet meer huilen, hoor. Droog je tranen maar, dan kunnen we een beetje praten.”
 Saskia gehoorzaamt en onder het eten wordt ze wat kalmer ook. Ze krijgt zelfs begrip voor de situatie waarin ze verkeert. Mevrouw de Lange heeft niet de minste moeite haar aan het praten te krijgen.
 Saskia's verhaal is spoedig verteld en dan springt mevrouw de Lange gejaagd op.

84

„Kind, weet je wel wat je je ouders aangedaan hebt? Besef je wat een angst ze om jou gisteren en vannacht uitgestaan hebben?”
 Verschrikt kijkt Saskia haar aan: „Wat . . . wat moet ik dan doen?” stamelt ze onhandig.
 „We zullen onmiddellijk naar de burens hiernaast gaan en je ouders bellen, dat je terecht bent, kom! Kom meteen, vooruit!”
 Dan gaat Saskia met knikkende knieën achter mevrouw de Lange aan, die alles voor haar regelt en ook het telefoonnummer van hun huis draait . . .
 „Dag mam, ik ben het . . . Saskia . . .” kan ze alleen zeggen. Dan lijkt het of de wereld voor haar ogen draait. Ze hoort mevrouw de Lange praten, uitleggen en adressen noemen. Het lijkt haar een droom, net iets dat ver, ver weg gebeurt . . . Dat een ander aangaat, niet haar . . . haar!

Het is een blij, oneindig opgelucht kind, dat haar vader in de armen valt, als hij uit de auto gestapt is om haar af te halen.

„Pappa!” zegt ze alleen.
 „Meisje van mij,” zegt haar vader ontroerd. „Goddank dat ik je terug heb, wat ben ik blij . . . blij!”
 Saskia weet het, ze voelt als nooit tevoren hoe veel vader van haar houdt en zij van hem. Hoe heeft ze ooit zo bang kunnen zijn.

85

12 Slot

Het is middag en een paar dagen later. Saskia zit in de kamer en doet een klein simpel handwerkje. Daar heeft ze plezier in, ze borduurt een silhouet, dat moet dienen als cadeautje voor oma's verjaardag.
 „'t Wordt mooi, hè mam?” vraagt ze na een poos.
 „Ja Saskia, je doet er flink je best op,” zegt moeder.
 „Zoiets heb ik altijd graag willen doen, mam. Vindt u het erg, dat ik niet meer naar die school wil?”
 „Dat hebben we toch al uitgepraat, meisje.”
 „Weet ik wel, maar vinden papa en u het heus niet naar? Ik . . . ik heb mijn best wel gedaan, maar 't ging niet, mam . . . U gelooft me toch wel, hè?”
 „We hebben afgesproken dat we je zouden laten testen, dat gebeurt nu ook volgende week. We zullen afwachten wat de uitslag is van die test en daarna ga je naar de school die het beste voor jou geschikt is.”
 „Dat is fijn, daar ben ik blij om,” zegt ze met een zucht.
 „We willen dat je gelukkig bent, kind. Weet je wel, dat het leuk of we je opnieuw gekregen hebben, toen?”
 „Het moet vreselijk zijn als je geen thuis hebt,” zegt Saskia zacht, terwijl ze dromerig door de ramen kijkt en terugdenkt aan die avond zonder thuis. Die ene vreselijke donkere avond . . .
 „En 't moet ook vreselijk zijn om een kind te verliezen,” zegt moeder zacht.
 Zo hebben zij beiden hun gedachten. Een nachtmerrie was die ene dag en nacht, maar er was een elkaar weer vinden en het opnieuw ontdekken hoe ze elkaar liefhadden.
 „Heb ik ook gaven, mam?” vraagt Saskia onverwachts na een tijd van stilte.

86

„Zit je daar nu nog mee, kind! Ieder mens heeft gaven en talenten, sommigen heel eenvoudige, maar wat doet dat ertoe! Wij houden van jou, zoals je bent en de Here God ook, is dat niet genoeg?”
 „Ja, stil maar moeder, ik zal niets meer zeggen. Nu begrijp ik het wel. Ik geloof, dat ik heel tevreden moet zijn,” zegt ze zacht. En terwijl haar ogen opnieuw dromerig voor zich uitkijken, voelt ze in zich een wonderlijke blijdschap.

87